

Lasten ja nuorten harrastus- mahdollisuuksien edistäminen

Avustuskäytännöt ja vapaaehtoistoiminnan helpottaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:10

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 10/2017

Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistäminen

Avustuskäytännöt ja vapaaehtoiminnan helpottaminen

Suomi
Finland
100

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

Taitto / Ombrytning: Valtioneuvoston hallintoyksikkö / Statsrådets förvaltningsenhet, Erja Kankala

ISBN: 978-952-263-456-6 (PDF)

ISSN 1799-0351 (PDF)

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö	27.3.2017
Tekijät	Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa- työryhmän jaosto. Puheenjohtaja Sari Virta, jäsenet Iina Berden, Emma Kuusi, Mari Miettinen ja Maria Wakeham-Hartonen.	
Julkaisun nimi	Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistäminen; Avustuskäytännöt ja vapaaehtoistoiminnan helpottaminen	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 10/2017	
Diaari/hankenumero	Teema	harrastaminen, liikunta, nuoris
ISBN PDF	978-952-263-456-6	ISSN PDF 1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-456-6	
Sivumäärä	Kieli	suomi
Asiasanat	lasten ja nuorten liikunta, harrastaminen, valtionavustukset, kansalaistoiminta, vapaaehtoistoiminta	
Tiivistelmä	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämä, virkamiehistä koostuva jaosto sai tehtäväkseen jatkaa Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta-työryhmän suositusten ja esitysten toimeenpanoa valtionhallinnon tasolla. Kansalaistoiminnan toimintaedellytysten kehittämisessä ja vapaaehtoistoiminnan helpommaksi tekemisessä on osa-alueita, jotka ulottuvat usean eri ministeriön toimivaltaan. Jaosto kuuli kokouksissaan valtionvarainministeriön ja Kansaneläkelaitoksen virkamiehiä. Kirjallinen kuuleminen toteutettiin sisäministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.</p> <p>Tehtävä osoittautui osin haasteelliseksi. Hallitusohjelma sisältää tavoitekirjauksen ”Pärjäämme vähemmällä sääntelyllä. Järjestötyö ja vapaaehtoistoiminta ovat helpottuneet ja yhteisöllisyys lisääntynyt normeja purkamalla”. Saattaa helposti käydä niin, että valmistelussa ja uudistamisessa ei huomioida kaikkia hallinnonaloja ja niiden sääntelyä, tai ettei valmisteluun kutsuta riittävästi muita hallinnonaloja ja sidosryhmiä mukaan tai ettei lausuntoja pyydetä riittäväällä laajuudella eri toimijoilta. Tällä hallituskaudella hyvää kehitystä on se, että oikeusministeriölle on annettu vapaaehtoistyön koordinaatiovastuu ja sitä kautta yhdellä ministeriöllä on asiassa kokonaisvastuu. Vapaaehtoistoiminnan verotuksellisuus ja yleishyödyllisten yhteisöjen ennakoperintäkysymykset ovat valtiovarainministeriön ja sen alaisen Verohallinnon säätelemiä. Uudistukset lisäävät helposti vapaaehtoistoiminnassa työmäärää, jos toimijakenttä ei kuulla tai toimintaa ymmärretä riittävästi. Vapaaehtoistoiminnan kansantaloudellinen arvo tulisi mitoittaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta.</p> <p>Jaoston jatkovalmisteluun ottamia Leena Harkimon työryhmän (2016) esityksiä käydään läpi seuraavasti: miten niissä on edetty, mitä on suunniteltu tehtävän ja missä on sellaista tehtäväkenttää, johon virkamiestyö ei ulotu. Raportissa ehdotetaan yhdenmukaisuutta opetus- ja kulttuuriministeriön jakamiin lasten ja nuorten harrastustoiminnan valtionavustuskäytäntöihin, viestintään sekä avustusten käytön raportointiin. Koulun roolia harrastuspaikkana tulee edistää, koska koulu harrastuspaikkana lisää harrastusten saavutettavuutta. Jaosto myös esittää, että Suomessa otettaisiin käyttöön valtakunnallisesti yhtenäinen käytäntö harrastekulujen korvaamiseksi pienituloisten perheiden toimeentulotuen maksatuksessa.</p>	
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö	
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet Ungdoms- och idrottspolitiska avdelningen	27.3.2017
Författare	Sektionen för arbetsgruppen Varje barn och ungdom ska ha möjlighet till en hobby. Ordförande Sari Virta, medlemmar Iina Berden, Emma Kuusi, Mari Miettinen och Maria Wakeham-Hartonen	
Publikationens titel	Främjande av barns och ungas hobbymöjligheter – lättare bidragspraxis och underlättande av frivilligverksamheten	
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 10/2017	
Diarie-/ projektnummer		Tema hobby, motion, ungdomen
ISBN PDF	978-952-263-456-6	ISSN PDF 1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-456-6	
Sidantal		Språk finska
Nyckelord	motion för barn och unga, hobbyer, statsunderstöd, medborgerlig verksamhet, frivilligverksamhet	
Referat	<p>Den av undervisnings- och kulturministeriet tillsatta sektionen som består av tjänstemän fick i uppdrag att fortsätta genomförandet av rekommendationerna och förslagen av arbetsgruppen Lika möjligheter till fritidsintressen – med fokus på priset för hobbyer. Utveckling av förutsättningarna för medborgerlig verksamhet och underlättande av förutsättningarna för frivilligverksamhet består av delområden som omfattas av flera olika ministeriers behörighet. Sektionen hade samråd med tjänstemän vid finansministeriet och Folkpensionsanstalten. Med inrikesministeriet och arbets- och näringsministeriet hölls skriftliga samråd. Uppgiften visade sig vara utmanande. I regeringsprogrammet har antecknats målet "Vi klarar oss med mindre reglering. Färre normer har gjort det lättare att delta i organisationsarbete och frivilligarbete och samhörigheten har ökat." Det kan lätt hända att man i samband med beredningen och reformen inte beaktar alla förvaltningsområden och deras reglering, eller att andra förvaltningsområden och intressenter inte hörs i tillräcklig hög grad vid beredningen eller att det inte begärs utlåtanden i tillräcklig stor utsträckning av olika aktörer. En bra utvecklingstendens under denna regeringsperiod har varit att justitieministeriet har getts ansvaret för att samordna frivilligarbetet och därigenom är det ett ministerium som har totalansvar. Frivilligverksamhetens skattestatus och frågor angående förskottsuppbörd för allmännyttiga samfund bestäms av finansministeriet och Skatteförvaltningen som är underställt ministeriet. Reformen ökar lätt arbetsmängden för frivilligverksamheten, om fältet av aktörer inte hörs eller kunskaperna om verksamheten är bristande. Frivilligverksamhetens nationalekonomiska värde bör dimensioneras enligt främjandet av hälsa och välfärd samt delaktighet och samhörighet.</p> <p>Förslagen som framförts av Leena Harkimos arbetsgrupp (2016) och som tagits med i sektionens fortsatta beredning behandlas på följande sätt: vidtagna åtgärder, planerade åtgärder och vilka uppgiftsfält som inte omfattas av tjänstemannarbetet. I rapporten föreslås det att undervisnings- och kulturministeriets praxis för beviljande av statsunderstöd till barns och ungas hobbyverksamhet, kommunikation och rapportering om hur understödet används förenhetligas. Skolans roll som en plats där man kan utöva hobbyer ska främjas, eftersom denna egenskap hos skolan förbättrar tillgången till hobbyer. Sektionen föreslår även att man i Finland tar i bruk ett nationellt gemensamt förfarande för ersättning av hobbykostnaderna i samband med utbetalning av utkomststöd för familjer med låga inkomster.</p>	
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture Department for Youth and Sport Policy	27.3.2017	
Authors	Subgroup of the working group on Ensuring possibilities for recreational activities for every child and young person. Chair Sari Virta, members Iina Berden, Emma Kuusi, Mari Miettinen and Maria Wakeham-Hartonen		
Title of publication	Promoting children and young people's possibilities for recreational activities - Central government grant practices and facilitating voluntary activities		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture 10/2017		
Register number		Subject	recreational activities, sports, young people
ISBN PDF	978-952-263-456-6	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-456-6		
Pages		Language	finnish
Keywords	sports for children and young people, recreational activities, government grants, civic activities, voluntary activities		
<p>Abstract</p> <p>A subgroup consisting of public servants nominated by the Ministry of Education and Culture was tasked to continue the implementation of the recommendations and proposals given by the working group on Equal possibilities for recreational activities – focus on the price of activities. Various areas of the work aiming to develop preconditions for civic activities and to facilitate voluntary activities fall within the remit of several different ministries. At its meetings, the subgroup consulted public servants from the Ministry of Finance and the Social Insurance Institution. A written consultation was addressed to the Ministry of the Interior and the Ministry of Economic Affairs and Employment.</p> <p>The task proved challenging in parts. One of the goals contained in the Government Programme is 'We regulate less. Participation in organisations and voluntary activities has been facilitated and citizens' sense of involvement increased by cutting red tape.' It may easily happen that all branches of administration and the regulation in them are not taken into account in drafting and reforms, that an adequate number of other branches of administration and stakeholders are not invited to participate in drafting, or that statements are not requested from a sufficiently wide range of different actors. In the current government term, the fact that the Ministry of Justice has an extensive duty to promote civic participation, and thus a single ministry bears the overall responsibility for this issue, can be noted as positive development.</p> <p>The taxation of voluntary activities and issues related to tax prepayment by non-profit institutions are regulated by the Ministry of Finance and the Tax Administration subordinate to it. Reforms often tend to increase NGOs' workload if the operators in the field are not consulted, or sufficient understanding of their activities is lacking. The value of voluntary activities in terms of the national economy should be quantified from the viewpoint of the promotion of health and well-being as well as citizens' inclusion and togetherness.</p> <p>Those proposals of Leena Harkimo's working group (2016) which the subgroup selected for further preparation are scrutinised on the following terms in the report: what progress has been made, what activities have been planned, and which tasks are beyond the scope of public servants' efforts.</p> <p>The report proposes greater cohesion in practices related to central government grants for children and young people's recreational activities handled by the Ministry of Education and Culture, to communications and to reporting on the use of the grants. The role of the school as a venue for recreational activities should be promoted as a way of making these activities more accessible. The subgroup also proposes that uniform national practices be introduced in Finland for reimbursing the costs of recreational activities when paying social assistance to low-income families.</p>			
Publisher	Ministry of Education and Culture		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Jaoston tehtävänanto ja tausta	9
2	Kansalaistoiminnan valtionavustuskäytäntöjen yhtenäistäminen ja selkiyttäminen	10
	2.1 Varsinaista säännöllistä harrastustoimintaa tukevat avustukset	13
	2.2 Ehdotus avustuskäytäntöjen yhtenäistämiseksi ja selkiyttämiseksi	16
3	Vapaaehtoistyön resursoinnin kehittäminen, tietopohjan vahvistaminen sekä houkuttelevuuden lisääminen	22
	3.1 Harkimon (2016) työryhmän suositusten ja ehdotusten jatko ja esitykset vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi valtionhallinnon tasolla	22
	3.2 Vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta lisätään yhteistyöllä	26
4	Valtakunnallinen yhtenäinen käytäntö harrastekulujen korvaukseksi osana pienituloisten perheiden toimeentulotukea (KELA)	28
5	Yhteenveto	30
Liitteet	34
	Liite 1. Aikaisempi raportti	34
	Liite 2. Aikaisemman raportin Työryhmän esitykset Luku 5	35
	Liite 3. Valtiovarainministeriön kuuleminen, kutsu	37
	Liite 4. Kansaneläkelaitos KELAn kuuleminen, kutsu	40
	Liite 5. Sisäministeriön kirjallinen kuuleminen	42
	Liite 6. Työ- ja elinkeinoministeriön kuuleminen	46
	Liite 7. Sipoon kunnan PopUpSipoo- hankemalli	49

1 Jaoston tehtävänanto ja tausta

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen nimesi toimikaudeksi 8.11.2016–28.2.2017. ”Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa”- työryhmän, jonka yhteyteen nimettiin virkamiehistä koostuva jaosto. Jaoston tehtävänä on omassa toimaksiannossaan toteuttaa aiemmassa työryhmätyössä ”Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta” esiintuodut toimenpide-ehdotukset.

Jaoston tehtäväksi asetettiin:

- tehdä ehdotus kansalaistoiminnan valtionavustuskäytäntöjen yhtenäistämistä ja selkiyttämistä
- valmistella esitys vapaaehtoistyön resursoinnin kehittämiseksi
- valmistella esitys vapaaehtoistyön tietopohjan vahvistamiseksi sekä
- valmistella esitys vapaaehtoistyön houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Jaostoon nimettiin:

ylitarkastaja Sari Virta, OKM; NUOLI, LV, jaoston puheenjohtaja
ylitarkastaja Mari Miettinen, OKM; NUOLI, LV
ylitarkastaja Emma Kuusi, OKM; NUOLI, NV
ylitarkastaja Tiina Kavilo, OKM; YVA (menehtyi joulukuussa 2016)
neuvotteleva virkamies Iina Berden, OKM; KUPO, TAKU
erityisasiantuntija Mari Wakeham-Hartonen, OM

Jaosto kokoontui viisi kertaa. Lisäksi jaosto kuuli kirjallisesti työ- ja elinkeinoministeriötä sekä sisäministeriötä. Jaosto kutsui kuultavaksi asiantuntijoita kahteen kokoukseen: 30.1.2017 erityisasiantuntija Antti Sinkman ja neuvotteleva virkamies Timo Annala, valtionvarainministeriö
27.2.2017 osaamiskeskuksen päällikkö Tomi Ståhl, Kansaneläkelaitos KELA.

Jaosto keskittyi annettuun tehtävään jatkamalla Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa-työryhmäraportin keskeisiä ehdotuksia valtionhallinnontasoisien toiminnan kehittämiseksi silloin, kun vaikutetaan harrastamisen hintaan ja harrastusmahdollisuuksien edistämiseen. Tämän raportin liitteeksi on koottu kyseiset työryhmän esitykset ”Valtionhallinto johtaa ja kehittää kokonaisuutta” (alkuperäisessä raportissa sivulla 59-60) sekä ”Vapaaehtoistoiminnan edistäminen” (alkuperäisessä raportissa sivulla 62). Jaoston työn tukena ei ole käytetty muita tutkimuksia tai selvityksiä.

2 Kansalaistoiminnan valtionavustuskäytäntöjen yhtenäistäminen ja selkiyttäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) jakaa vuosittain kymmeniä miljoonia euroja avustuksia, joiden voidaan katsoa kohdentuvan lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien tukemiseen välillisesti tai suoraan. Osa avustuksista jaetaan kansalaistoiminnan toteuttajille sekä muille toimijoille ja osa kunnille. Jaosto käsittelee tässä raportissaan koko avustamisen kenttää, eikä keskity pelkästään niihin avustuksiin, joita hakevat järjestöt eli kansalaistoiminnan edustajat.

Ministeriössä on parhaillaan käynnissä valtioavustuskäytäntöjen kehittäminen monesta eri näkökulmasta. OKM asetti 18.4.2016 pysyvän valtionavustusryhmän toimeenpanemaan aikaisemmin esitettyjä kehittämissuhteita. Valtionavustusryhmä tukee johtoa ja osasto- ja valtionavustustoiminnan strategisuuden kehittämisessä ja yhtenäistää valtionavustustoiminnan prosesseja ja menettelytapoja sekä OKM:n eri toimialoilla että hallinnonalalla laajemmin. Valtionavustustoiminnan toimialakohtaiset strategiset sisällöt ja painopisteet ovat edelleenkin osastojen vastuulla.

Valtionavustustoiminnan strategisuutta ja sisältöjä kehitetään myös toimialakohtaisesti. Samanaikaisesti liikunnan vastuualueella (LV) ja kulttuuri- ja taidepolitiikan osastolla (KUPO) on vireillä resurssiohjaukseen liittyviä uudistamishankkeita. LV:n työryhmän tehtävänä on selkeyttää valtion roolia ja ohjauskeinoja liikunta- ja urheilukulttuurin edistämiseksi (OKM59/040/2016). KUPO:lla on menossa hanke, jonka tehtävänä on kehittää ja uudistaa toimialan valtionavustuspoliittikkaa mm. valtionavustusmuotojen strategisuuden lisäämiseksi. Lisäksi osastolla ollaan uudistamassa museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmää.

OKM:ssä on myös käynnistetty - osana hallituksen julkisten palvelujen digitalisointi-käsihanketta - esiselvitystä valtionavustusten digitalisoinnista. Tämä hanke kattaa koko valtionhallinnon avustuskokonaisuuden ja avustamisen digitalisoinnin, jossa lähtökohta-

na on käyttäjäystävällisyys. Tarkoituksena on mm. selvittää käytössä olevien sähköisten avustusjärjestelmien yhdyspintoja ja niiden integroitavuutta, ja valtionavustusprosessin automatisointia tieteanalytiikan ja keinoälyn menetelmin. Asiakkaan näkökulmasta tämä merkitsisi avustusten hakemiseen ja raportointiin liittyvän hallinnollisen työn kuormittavuuden vähenemistä.

Jaoston oman työn selkiyttämiseksi ja esityksien tekemiseksi tässä palataan Leena Harkimon (2016) raportin esityksiin ja kommentoidaan niiden tämänhetkistä tilaa, tai todetaan, miten asiassa on edetty. Jaosto kävi toimeksiannossaan kohta kohdalta läpi ”Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa - painopisteenä harrastamisen hinta”- työryhmän toimenpide-esitykset valtionhallinnon toimissa. Jaosto kuvaa seuraavaksi, miten asioissa on edetty 30.6.2016 jälkeen. Tämän lisäksi jaosto esittää omat johtopäätöksensä tai ehdotuksensa jatkotoimiksi.

Aikisempi raportti: OKM

- Liikuntalain mukaisesti liikuntaa edistäville järjestöille myönnettävien valtioavustuksen määrän harkinnassa otetaan huomioon, miten järjestö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee huomioida tasa-arvo myös taloudellisten osallistumismahdollisuuksien näkökulmasta ohjatessaan järjestöjen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelua, myöntäessään valtionavustuksia sekä valvoessaan valtionavustuksen käyttöä.

Jaosto: Kaikissa opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksissa otetaan huomioon se, miten hakijan toiminnassa tai hankkeessa edistetään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Hakemusten arvioinnissa ja vertailussa katsotaan eduksi, miten toiminta edistää ministeriön hyväksymiä strategioita tai sitoumuksia, joissa edistetään monikulttuurisuutta, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Myös taloudellinen näkökulma on nykyisin hakukohtaisissa kriteereissä avattuna.

Aikaisempi: Koko valtionhallinto + OKM

- Kansalaistoiminnan valtionavustuskäytännöt poikkeavat sektoreittain. Avustusten hakemiseen, valvontaan ja seurantaan liittyvä hallinnollinen työ kuormittaa järjestöjä ja vie resursseja itse toiminnalta. Tarkoituksenmukaista on kehittää viranomaisten käyttöön yhteinen valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä sekä yhdenmukaistaa avustuskäytäntöjä yli sektorirajojen.

Jaosto: Sisäministeriö vastasi rahapeliyhtiöiden (RAY, Veikkaus, Fintoto) fuusion koordinoimisesta arpajaislain säädännön muuttamiseksi vuonna 2016. Uusi rahapeliyhtiö Veikkaus aloitti toimintansa 1.1.2017. Jaosto lähetti sisäministeriölle kirjallisen kysymyksen, miten arpajaislain toista vaihetta aiotaan toteuttaa sekä miten yhteistä valtionavustusten neuvontaa ja hakujärjestelmiä aiotaan tässä toisessa vaiheessa edistää. Sisäministeriön vastaus on kattava ja siinä todetaan lopuksi, että ”tässä vaiheessa ei ole käynnissä arpajaislain uu-

distamisen toiseen vaiheeseen liittyvää hanketta avustusmekanismien kehittämisen osalta eikä näin ollen sisäministeriön toimesta tai sen johdolla ole selvitetty jaoston kuulemispyynnössä esille nostettua, yhteisen avustusten neuvonnan ja hakujärjestelmän tarvetta. Sisäministeriön tiedossa ei myöskään ole, tullaanko erillinen toiseen vaiheeseen liittyvä hanke mahdollisesti myöhemmin asettamaan vai voidaanko muutostarpeiden selvittäminen yhdistää muihin käynnissä tai suunnitteilla oleviin hankkeisiin.”

Sisäministeriö järjesti 10.2.2017 sidosryhmätilaisuuden, jossa keskusteltiin arpajaislain toisen vaiheen käynnistämisestä ja siihen mahdollisesti sisällytettävistä tai liittyvistä asiakokonaisuuksista. Ennen keskustelutilaisuutta kukin ministeriö (OKM, STM ja MMM) oli toimittanut myös kirjallisen kannanoton avustusmekanismiin liittyen. Kirjallisissa kannanotoissa ja keskustelutilaisuudessa ilmeni, että valtionavustuskäytäntöjä on selvitetty ja kehitetty useissa hankkeissa ja työryhmissä. Tämän lisäksi OKM on parhaillaan asettamassa valtionavustusprosessin digitalisointia koskevaa esiselvitystä, jonka valmisteluun järjestetyn keskustelutilaisuuden johtopäätöksensä kutsutaan myös maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö Veikkauksen edunsaajien lisäksi. Mahdolliset jatkokehittämistoimet arvioidaan tämän esiselvityksen valmistumisen jälkeen.

Jaosto toteaa, että digitalisointi lisää asiakaslähtöisyyttä sekä helpottaa asiointia ja tiedonsaantia eri avustuksista. Lisäksi jaosto toteaa, että OKM on osana valtionavustustoimintansa uudistamista päivittänyt valtionavustustensa käyttöehdot vuoden 2017 alusta. Päivittämisessä on tehty tiivistä yhteistyötä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n kanssa käytäntöjen yhtenäistämistä silmällä pitäen. Viranomaisten yhteisen digitaalisen (valtionavustustoimintaa koskevan) alustan kehittäminen on esiselvitysvaiheessa.

Aikaisempi: OKM

- ”Jokaisella lapsella on vähintään yksi harrastus” on valtionhallinnon eri toimialojen tavoite ja sitä tuetaan lukuisin avustusmuodoin (mm. lakisääteinen aamu- ja iltapäivätoiminta, Opetushallituksen kerhotoiminnan kehittämistuki, valtion suora seuratuki, nuorisopolitiikan harrastetoiminnan tuki, taide- ja kulttuuripolitiikan avustukset, liikunnallisen elämäntavan edistämisen hanketuki, maahanmuuttajien kotouttamista liikunnan avulla edistävä hanketuki). Valtion nuorisoasiainneuvottelukunnan (1.1.2017 valtion nuorisoneuvosto) ja valtion liikuntaneuvoston tulee laatia vuoden 2017 loppuun mennessä kokonaisarviointi valtionhallinnon eri toimijoiden politiikkatoimien yhdensuuntaisuudesta, toimivuudesta ja vaikuttavuudesta.

Jaosto: Valtion liikuntaneuvosto ja valtion nuorisoneuvosto ovat linjanneet, että toteuttavat tämän tavoitteen yhteistyössä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n kanssa ja käynnistävät kesään 2017 mennessä arviointihankkeen, joka perustuu systemaattiseen tutkimuskatsaukseen lasten ja nuorten harrastamista edesauttavista ja estävistä tekijöistä, harrastamisen yleisyydestä ja muodoista alle 29-vuotiailla eri ikä- ja taus-

tamuuttajat huomioiden. Lisäksi työssä arvioidaan valtionhallinnon eri toimialojen ohjauskeinojen ja toimenpiteiden yhdensuuntaisuus, tuloksellisuus ja kehittämistarpeet. Työ valmistuu vuoden 2018 alkupuoliskolla.

Jaosto toteaa, että tämä tavoite etenee esityksen mukaisesti.

2.1 Varsinaista säännöllistä harrastustoimintaa tukevat avustukset

Tässä toimeksiannossaan jaosto keskittyy opetus- ja kulttuuriministeriön jakamien lasten ja nuorten harrastustoimintaa edistävien valtionavustuksien tarkastelemiseen ja niiden osalta päätyy tarkastelussaan esittämään toimenpiteitä. Jaosto kävi työssään läpi yleisivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osaston (YVA), kulttuuri- ja taidepolitiikan osaston (KUPO) sekä nuoriso- ja liikuntapolitiikan osaston (NUOLI) jakamia valtionavustuksia. Valtionavustukset jaetaan tässä esityksessä karkeasti

1. olosuhteita tukeviin (taulukko 1) ja
2. varsinaista säännöllistä harrastustoimintaa tukeviin (taulukko 2).

Jaottelussa on huomioitava, että se tosiaan on karkea ja suuntaa antava. Ministeriön nuoriso- ja liikuntajärjestöille jakamissa yleisavustuksissa on sisällä myös lasten ja nuorten harrastustoimintaa ja liikuntaa. Jaoston jaottelussa niitä ei kuitenkaan taulukoitu suoraan paikallistasolle menevään säännöllistä harrastustoimintaa tukevaan osuuteen, koska valtionavustus jaetaan valtakunnalliselle järjestölle, eivätkä avustuksesta liittotasolle ja paikallistasolle jakautuvat osuudet ole riittävällä tarkkuudella tiedossa.

Jaosto keskittyy arviossaan ja johtopäätöksien tekemisessä jälkimmäiseen eli niihin avustuksiin, jotka suoremmin kohdistuvat lapsen ja nuoren säännöllisen harrastustoiminnan tukemiseen (taulukko 2). Nämä avustukset jaetaan suoraan paikallistasolle, missä toimintaa järjestetään.

Taulukko 1.

Olosuhteita ja mahdollisuuksia tukevat avustusmuodot			
Kulttuuri	määräraha €	avustuksen nimi	kuka voi hakea
	1 388 000,00	Avustukset lastenkulttuurikeskuksille	lastenkulttuurikeskukset
	2 000 000,00	Kärkihanke monilukutaito	kilpailutusmenettely
	350 000,00	Kirjastojen kehittämishanketuki (osa)	kunnat, kunnalliset kirjastot
YHT.	3 738 000,00		
Liikunta	määräraha	avustuksen nimi	kuka voi hakea
	3 500 000,00	Liikkuva koulu- ohjelma, kärkihanke; osa (vaikea arvioida)	kunta
	10 000 000,00	Liikuntaa edistävät järjestöt; osa (vaikea arvioida)	liikuntajärjestöt
	8 400 000,00	Liikuntapaikkarakentaminen; osa (vaikea arvioida)	kunta
	1 500 000,00	Kotouttaminen liikunnan avulla; osa (vaikea arvioida)	kunta
YHT.	23 400 000,00		
Nuorisotyö	määräraha	avustuksen nimi	kuka voi hakea
	15 500 000,00	nuorisoalan järjestöt; osa	valtionapukelpoiset nuorisojärjestöt; nuorisotyötä tekevät nuorisotyötä
	2 000 000,00	Nuorten tieto- ja neuvontatyö, verkkonuorisotyö, digitalisaatio sekä alueellinen ja paikallinen nuorisoalan kehittäminen	
YHT.	17 500 000,00		
Yleissivistävä-koulutus + OPH	määräraha	avustuksen nimi	kuka voi hakea
	1 300 000,00	taiteen perusopetus (OKM)	opetuksen järjestäjät
	150 000,00	taiteen perusopetus (OPH)	opetuksen järjestäjät, muut kuin VOS:n piirissä olevat
YHT.	1 450 000,00		
Yhteensä olosuhteita ja mahdollisuuksia tukevat avustusmuodot			
	46 088 000,00		

Avustettavan toiminnan osalta voidaan edelleen tarkemmin määritellä vielä organisoitu eli ohjattu harrastaminen sekä omatoiminen harrastaminen, joka voi myös olla säännöllistä. Molempia voi harrastaa yksin tai ryhmässä. Esimerkkinä omatoimisesta harrastamisesta käy skeittaus, joka ei ole aikuisen tai koulutetun ohjaajan ohjauksessa tapahtuvaa, mutta saattaa olla yhteisöllistä ja säännöllistä harrastamista kavereiden ja vertaisten kesken.

Lisäksi jaosto keskittyy suoraan johtopäätöksiin ja esityksiin ja jättää nykytilan kuvauksen vähemmälle tai kokonaan pois, koska sitä on tehty aiemmassa ”Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta”-työryhmän raportissa sekä ”Jokai-

selle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa"-työryhmän työssä, jota tehdään samankaltaisesti tämän jaostotyön kanssa.

Suoraan paikallistasolla tapahtuvaa harrastustoimintaa tukevia avustuksia jaetaan ministeriöstä edellä mainituilla osastoilla vuosittain lähes 16 miljoonan euron edestä. Harrastustoimintaa suoraan tukevat avustusmuodot kohdistuvat monipuolisesti lastenkulttuurikeskuksiin, perusopetuksen järjestäjiin, kuntiin ja paikallistason yhdistyksiin. Avustuksen kriteereinä toistuvat harrastuksen säännöllisyys, toiminnan laatu, ohjaajien ammattitaito ja hintaraja. Avustusmuodoissa on pyritty huomioimaan lasten ja nuorten erilaiset harrastussisällöt ja – ympäristöt. Avustuksien myöntöpäätöksissä huomioidaan myös alueellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Hallituksen kärkihanke "Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta" tukee harrastetuntien järjestämistä vuosiluokkien 1-10 oppilaille koulujen tiloissa ja niitä lähellä olevissa kulttuuritiloissa koulupäivän yhteydessä sekä varhaiskasvatusikäisten lasten taide- ja kulttuuriosallistumista. Määräraha on 1,7 miljoonaa euroa kolmelle vuodelle (2016-2018). Tätä avustusta voivat hakea kunnat, lastenkulttuurikeskukset, taiteen perusopetuksen järjestäjät, taidelaitokset, museot, kirjastot, perinneyhdistykset ja muut taide- ja kulttuuritoimijat, joilla on osaamista lasten kanssa työskentelystä. Avustusta myönnetään harrastustoimintaan, joka on pääsääntöisesti säännöllistä, viikoittaista ja vähintään lukuvuoden mittaista. Myöntösummat ovat vaihdelleet hakijan ja toiminnan volyymin mukaan 1700 eurosta 90 000 euroon. Vuonna 2016 harrastetunnit käynnistyivät yli 500 ala- ja yläkoulussa 67 kunnassa. Vuonna 2017 tavoitteena on avustaa kaksinkertainen määrä harrastetunteja kouluihin. Liikunnallisen elämäntavan tukeminen kuuluu myös hallitusohjelman kärkihankkeeseen "Liikutaan tunti päivässä". Liikkuva koulu-ohjelma tukee liikunnallisen harrastustoiminnan järjestämistä seurayhteistyöllä koulujen aamu- ja iltapäivissä.

Liikunnan paikallistason avustus on "Seuratoiminnan kehittämistuki", jonka määräraha vuonna 2017 on 4 miljoonaa euroa. Avustusta voivat hakea paikalliset liikunta- ja urheiluseurat tai yhdistykset, jotka paikallistasolla järjestävät liikuntaa. Keskeistä on matalan harrastuskynnyksen toiminnan järjestäminen ja osallistumisen edistäminen sillä, ettei harrastus maksaisi paljon (hintaraja). Avustusta myönnetään toimintaan, joka on viikoittaista ja säännöllistä. Eduksi hankkeille on, jos nuoret ovat mukana suunnittelemassa ja kehittämässä seuratoimintaa. Myöntösummat vaihtelevat 2 500 eurosta 15 000 euroon.

Nuorison määräraha 3 miljoonaa euroa jaetaan aluehallintoviraston kautta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Hakijana voi olla paikallinen järjestö tai kunta. Avustus eroaa jonkin verran kahdesta edellisestä siinä, että sitä myönnetään myös koulujen loma-aikoina tapahtuvaan päiväleiritoimintaan, sen lisäksi, että pääsääntöisesti tuetaan koko lukuvuoden kestävästä kouluajan ulkopuolella tapahtuvaa harrastustoimintaa. Avus-

tuksen yhtenä kriteerinä on, ettei lapsilta saa edellyttää jäsenyyttä, jos avustuksen saaja on järjestö tai yhdistys. Myöntösummat vaihtelevat 500 eurosta 29 000 euroon.

Yleissivistävän koulutuksen puolella jaetaan Opetushallituksen kautta avustuksia koulujen kerhotoimintaan. Vuosittainen määräraha on noin 5,8 miljoonaa euroa. Avustukset koulujen kerhotoimintaan jaetaan opetuksen järjestäjille, joilla on perusopetuksen järjestämislupa. Koulujen kerhotoiminnan kehittämisen tavoitteena on saada aikaan monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua tukevaa vapaa-ajan toimintaa, joka vakiintuu osaksi lapsen ja nuoren iltapäivää. Tavoitteena on, että kerhotoiminnan piiriin saadaan myös niitä lapsia ja nuoria, joilla ei ole esimerkiksi perheen tuen puuttuessa mahdollisuutta harrastaa säännöllisesti. Koulun kerhotoimintaa kehitetään laatukriteerien mukaisesti, tavoitteellisesti ja oppilaita kuullen. Kerhotoimintaa suunnataan vähän harrastaville 7.–9. -luokkalaisille ja alueille, joissa on tarjolla vähän harrastetoimintaa lapsille ja nuorille. Myöntösummat vaihtelevat 2 500 eurosta 180 000 euroon.

2.2 Ehdotus avustuskäytäntöjen yhtenäistämiseksi ja selkiyttämiseksi

Ministeriön jakamat avustukset lasten ja nuorten harrastustoimintaan on talousarvion määrärahariveillä määritelty eri käyttötarkoituksiin. Tästä syystä valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista ei voida kaikilta osin toteuttaa hakukohtaisten kriteerien, eri kohde-ryhmille suunnattujen avustusten ja erilaisten hakijoiden takia. Avustuksia on myös vaikea yhdistää, koska ne palvelevat eri toimijoita ja toimintaa. Tästä näkökulmasta ne täydentävät omista lähestymiskulmistaan avustettavan toiminnan tavoitteiden kokonaisuutta. Valtionavustuskäytäntöjä sen sijaan voidaan joiltakin osin yhdenmukaistaa ja hakijan näkökulmasta vähentää hallinnollisen työn kuormittavuutta.

Seuraavassa jaoston esityksiä valtionavustuskäytäntöihin:

Viestinnällinen yhtenäisyys

* Lasten ja nuorten harrastustoimintaan liittyvistä valtionavustuksista tiedotetaan yhteisesti riippumatta siitä, minkä osaston tai vastualueen jakamia avustukset ovat. Toisin sanoen toteutetaan tiedottamisessa ns. yhteiskoonti, mitä on haettavissa ja kuka voi hakea. Ministeriön uudet verkkosivut mahdollistavat tämän paremmin. Lisäksi tätä yhteistiedottamista voi kukin osasto ja vastualue hoitaa omissa tilaisuuksissaan ja tiedotteissaan.

Jaosto arvioi, että tämä voi lisätä hakijoiden määrää joissakin valtionavustusmuodoissa.

* Tehdään hakeminen hakijälähtöiseksi eli toteutetaan se asiakasnäkökulmasta (digitalisoinnin idea). Hakukriteerien muotoilussa tehdään yhteistyötä yli toimialarajojen mahdollisten päällekkäisyyksien välttämiseksi.

* Eri avustusmuodoissa voi olla ns. rajapintahakijoita, joilla on mahdollisuus hakea toimintaansa avustusta niin nuorison, kulttuurin kuin liikunnan jakamista avustuksista. Yleistävoitteena on avustus päätösten määrän vähentäminen, jolloin tulee huomioida, että yksi toimija voisi saada avustusta tiettyyn toimintaansa vain yhdestä avustusmuodosta. Osastojen ja vastuualueiden tulee yhteistyössä laatia ohjeistusta hakuilmoituksiin tältä osin, jotta hakijoita ohjataan selkeämmin hakemaan avustusta vain yhdestä avustusmuodosta ja välttyään mahdolliselta päällekkäiseltä avustamiselta.

Vaikuttavuuden arviointi

* Avustamisen vaikuttavuudesta kerätään tietoa yhdenmukaisesti. Määritellään yhtenäiset kriteerit seurata ja arvioida vaikuttavuutta. Tämä voidaan toteuttaa luomalla yhteinen avustuksen raportointilomake, jolla valtionavustusta saanut taho raportoi toiminnasta. Raportoinnissa tulee ilmetä myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustieto. Huomioidaan, että raportointi tehdään avustuksen saajan työtä helpottavaksi, ei hallinnollista työtä lisääväksi. On myös muistettava, että avustusta saavien joukko on hyvin heterogeeninen pienistä yhdistyksistä suuriin kuntiin. Ministeriön valtionavustustyöryhmä on työssään aikataulut-tanut raportointilomakkeen tehtäväkseen kevään 2017 aikana.

* Vaikuttavuuden arvioinnissa tulee olla sisällä sekä määrällistä että laadullista tietoa.

Mahdollisuudet

* Eri toimijoiden toteuttamassa lasten ja nuorten harrastustoiminnassa tulisi huomioida laajasti lähiympäristön tarjoamat mahdollisuudet virikkeelliseen, monialaiseen ja –lajiseen harrastustoimintaan. Esimerkiksi koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnassa tulisi useammin voida lähteä ulos lähiympäristöön ja hyödyntää sen liikkumisen ja taide- ja kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia (kuten lähiliikuntapaikat, museot, kirjastot, lastenkulttuurikeskukset). Toiminnan monipuolistaminen lähiolosuhteet huomioiden ei välttämättä vaadi taloudellisten resurssien lisäämistä lainkaan.

* Toimintaa olisi hyvä toteuttaa lapsilähtöisesti. Iltapäivällä lapsi ja nuori on virkeä. Oppituntien jälkeinen iltapäivä tarjoaa usean tunnin mahdollisuuden harrastaa ennen vanhempien kotiintuloa. Tätä iltapäiväajan harrastusmahdollisuutta voidaan paikallistasolla eri toimijoiden kanssa yhdessä edistää.

* Koulujen hyviä käytäntöjä harrastustoiminnan mahdollistajina ja edistäjinä tulisi koota ja levittää. Lasten ja nuorten innostamisessa harrastustoimintaan on kaikkien etu saada hyvät käytännöt leviämään yli sektorirajojen. Eri toimintojen sisällöllisiä menetelmiä voitaisiin myös hyödyntää nykyistä enemmän (esim. mielikuvituksen käyttö taidetoiminnassa) yli taide- ja kulttuurirajojen sekä liikuntalajien. Kokemukset monialaisesta taiteen ja liikunnan yhdistävästä harrastetoiminnasta tulisi niin ikään koota hyvien käytäntöjen listaan.

Jaoston työssä hahmottui avustamiseen ja rahoittamiseen liittyen vielä ns. koulukokonaisuus:

Kouluympäristön hyödyntäminen harrastamisessa

Jaoston selvittäessä hallinnonalansa lasten ja nuorten harrastamiseen kohdistamia valtionavustuksia, niiden vaikuttavuutta ja tavoitteita sekä harrastusmahdollisuuksien lisäämistä, nousi koulupäivän ja kouluympäristön hyödyntäminen kaikille mahdollisen, kaikkien saavutettavissa olevan ja edullisen harrastamisen ympäristön keskeiseksi paikaksi.

Suomessa on koulukohtaisia kokemuksia ja tutkimustuloksia harrastustoiminnan yhdistämisestä koulupäivään. Tulosten mukaan harrastustoiminnalla on myönteisiä vaikutuksia. Esimerkiksi musiikin, taide- ja kädentaitojen harrastaminen edistivät koululaisten työskentelytaitoja, koulumenestystä ja sosiaalista kehitystä sekä paransivat heidän tyytyväisyyttä kouluun. Tutkimusten mukaan näyttäisi siltä, että kouluympäristöön yhdistettyyn harrastustoimintaan sisältyy paljon käyttämätöntä potentiaalia. Lasten ja nuorten kannalta koulu harrastuspaikkana lisäisi harrastusten saavutettavuutta, lapsen ja nuoren mahdollisuuksia itse suunnitella omaa ajankäyttöään ja harrastaa kavereiden kanssa tutussa ympäristössä. Harrastustoiminnan hyödyt ja toteutumismahdollisuudet olisivat paljon laajemmat ja laadukkaammat jos rehtorit ja opettajat yhdessä harrastustoiminnan järjestäjien kanssa näkisivät harrastustoiminnan koulun perustehtävän tukena. Koulutilojen tehokkaaseen käyttöön on otettu kantaa myös aiemmassa Harkimon (2016) työryhmän raportissa.

Taiteen ja kulttuurin kärkihankkeessa on mukana hyviä malleja harrastustoiminnan järjestämisestä kouluissa. Esimerkkinä voidaan mainita Oulun, Hämeenlinnan, Vantaan, Sipoon ja Seinäjoen mallit. Tämän raportin liitteenä on kuvaus Sipoon mallista.

Jaosto esittää, että

* Kouluissa tulisi ottaa käyttöön harrastuslukupöytätyöt, joista oppilaat näkisivät mitä omassa koulussa ja lähikouluissa on mahdollista harrastaa. Harrastetunnit lisäisivät samalla alueella koulua käyvien lasten ja nuorten vuorovaikutustaitoja ja yhteisöllisyyttä, sekä mahdollistaisivat esimerkiksi myös suomen- ja ruotsinkielisten koulujen oppilaiden yhteis-

tä tekemistä. Harrastuslukujärjestyksiin koottaisiin myös ilta-aikaan sijoittuva harrastaminen. Tämä edistäisi kouluympäristön kokemista lähiyhteisön toimintapaikkana.

* Vapaat koulussa käytettävissä olevat harrastetilat ennen niiden iltakäyttöä, tulisi merkitä harrastuslukujärjestykseen ja niiden käyttöä voisi laajentaa myös omatoimiseen harjoitteluun (esim. yläkoulun oppilaat voisivat varata liikuntasalin omatoimiseen harjoitteluun).

* Koulun rooli harrastustoiminnan edistäjänä ja yhteistyökumppanina tehtäisiin näkyväksi esim. logolla, joka näkyisi koulun sivuilla.

* Koulun ja harrastustoiminnan järjestäjien yhteistyö on erityisen tärkeää kuljetusoppilaiden kohdalla. Lapsen ja nuoren koulupäivää tulisi tarkastella lapsen ja nuoren jaksamisen kannalta kokonaisuutena, johon kuuluvat oppitunnit, harrastetunnit ja koulumatkat. Harrastustoiminta tulee ajoittaa niin, että se ei väsytä lasta eikä nuorta ja tukee kouluoppimista.

Taulukko 2.

Varsinaista säännöllistä harrastustoimintaa tukevat avustusmuodot				
Kulttuuri	määräraha €	avustuksen nimi	kuka voi hakea	keskeiset kriteerit
	2 900 000,00	Kärkihanke "Parannetaan taiteen ja kulttuurin saatavuutta"	lastenkulttuurikeskukset, taiteen perusopetuksen järjestäjät, kunnat, taidelaitokset, museot, kirjastot, perinneyhdistykset ja muut taide- ja kulttuuritoimijat, joilla on osaamista lasten kanssa työskentelystä.	Laatuvaatimukset harrastetunneille; oppilaiden kiinnostus ja osallisuus sisältösuunnittelussa ja toteutuksessa; toiminnan säännöllisyys
Liikunta	määräraha	avustuksen nimi	kuka voi hakea	keskeiset kriteerit
	4 000 000	Seuratoiminnan kehittämistuki eli seuratuki	liikunta- ja urheiluseurat	matalan harrastuskynnyksen toiminta; hintaraja
Nuorisotyö	määräraha	avustuksen nimi	kuka voi hakea	keskeiset kriteerit
	3 020 000	lasten ja nuorten paikallinen harrastustoiminta (AVIT)	kunta, paikalliset järjestöt	vapaa-ajan harrastus/päiväleiritointia, hinta max 100 euroa, asiantuntevat ohjaajat, lapsilta/nuorilta ei saa edellyttää jäsenyyttä
Yleissivistäväkoulutus + OPH	määräraha	avustuksen nimi	kuka voi hakea	keskeiset kriteerit
	5 850 000	Avustukset kerhotoimintaan (OPH)	Opetuksen järjestäjät, joilla on perusopetuksen järjestämislupa	Koulun kerhotoimintaa kehitetään laatukriteerien mukaisesti, tavoitteellisesti ja oppilaita kuullen. Kerhotarjonta lisää oppilaiden mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Kerhotoimintaa suunnataan vähän harrastaville 7.–9.-luokkalaisille. Kerhotoimintaa suunnataan alueille, joissa on tarjolla vähän harrastustoimintaa lapsille ja nuorille.
YHTEENSÄ	15 770 000,00 €			

Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistäminen

harrastamisen säännöllisyys	haku aika	myöntöaika	hakijoiden lkm	myöntöjen lkm	pienin myöntö	suurin myöntö
viikoittaista, lukuvuoden mittaista, useampi vuosi turvattava toimintaa	helmi-maaliskuu	huhtikuu	129 + 138 = 267	n.150	1 700e	90 000
harrastamisen säännöllisyys	haku aika	myöntöaika	hakijoiden lkm	myöntöjen lkm	pienin myöntö	suurin myöntö
säännöllisyys; vähintään 1x / viikossa; mieluummin 2x/vko	1.11.-15.12.	huhtikuu	800-1000	400	2 500	15 000
harrastamisen säännöllisyys	haku aika	myöntöaika	hakijoiden lkm	myöntöjen lkm	pienin myöntö	suurin myöntö
harrastustoiminnan kesto koko lukuvuosi, säännöllisesti vähintään kerran viikossa (ehto koskee järjestäjiä, ei osallistuvia lapsia ja nuoria), päiväleirit loma-aikoina, pääsääntöisesti vähint. 5 peräkk. pnä tai loman arkipäivät kattaen, päivittäinen kesto väh. 5 tuntia.	10.11-15.12	28.4. mennessä	719	676	500	29 000
harrastamisen säännöllisyys	haku aika	myöntöaika	hakijoiden lkm	myöntöjen lkm	pienin myöntö	suurin myöntö
Toimintaa järjestetään vähintään 3-5 tuntia viikossa koulun toiminta-aikoina.	6.2.-10.3.	toukokuu	arvio 325	arvio 325	arvio 2500	arvio 180 000

3 Vapaaehtoistyön resursoinnin kehittäminen, tietopohjan vahvistaminen sekä houkuttelevuuden lisääminen

Kansalaistoiminnassa keskeistä on vapaaehtoistyö tai vapaaehtoistoiminta. Vapaaehtoistoiminnan resursoinnin kehittäminen kuuluu valtionhallinnossa useamman eri ministeriön toimialaan. Keskeisesti vapaaehtoistoiminnan edellytyksiin vaikuttavat valtionvarainministeriön ja Verohallinnon säädökset ja linjaukset yleishyödyllisen toiminnan verotukseen.

Vapaaehtoistyön koordinoinnin vastuuministeriöksi on määritelty oikeusministeriö. Koordinoinnilla tässä tarkoitetaan vapaaehtoistyön kentän seuraamista, kehittämishankkeiden yhteensovittamista valtioneuvostossa sekä asiasta tiedottamista. Valtioneuvoston poikkiallinen demokraatiaverkosto seuraa uudistusten etenemistä.

Jaosto kävi toimeksiannossaan kohta kohdalta läpi ”Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa - painopisteenä harrastamisen hinta”- työryhmän toimenpide-esitykset valtionhallinnon toimissa. Jaosto kuvaa seuraavaksi, miten asioissa on edetty 30.6.2016 jälkeen. Tämän lisäksi jaosto esittää omat johtopäätöksensä tai ehdotuksensa jatkotoimiksi.

3.1 Harkimon (2016) työryhmän suositusten ja ehdotusten jatko ja esitykset vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi valtionhallinnon tasolla

Aikaisempi: VM, Verohallinto, OM

- Vapaaehtoistyötä ja kansalaistoimintaa on kuormitettu lukuisilla hallinnollisilla menettelyillä, jotka eivät ole yhteiskunnan kokonaisedun mukaisia. Valtion tulee yhtenäistää ja jär-

kevoittaa nykyiset viranomaiskäytännöt (verotus, lupa-asiat) ja määritelmät koskien kansalaistoimintaa ja vapaaehtoistyötä. Verovapaiden kustannusten korvausten soveltamisalaa tulee järjeistää sekä matkakustannusten enimmäismäärää korottaa. Ilmoittamisvelvollisuutta palkinnoista tulee kohtuullistaa.

Jaosto: Oikeusministeriölle on annettu vapaaehtoistyön koordinoituvastuu. Koordinoinnilla tarkoitetaan vapaaehtoistyön kentän seuraamista sekä kehittämishankkeiden yhteensovittamista valtionhallinnossa ja asiasta tiedottamista. Valtioneuvoston poikkihallinnollinen demokratiaverkosto seuraa ehdotettujen uudistusten etenemistä.

Selvitysten perusteella verotukseen liittyviä käytännön ongelmia aiheuttavat epäselvyydet vapaaehtoisten kulukorvauksien verovapaudessa, sallituissa ja verovapaissa kiittämisen ja kannustamisen tavoissa sekä verovapaiden aterioiden tarjoamisessa. Jaosto kuuli tässä asiakokonaisuudessa valtiovarainministeriön (VM) asiantuntijoita. VM:n mukaan kansalais-toiminnan verotuksellisia etuisuuksia ei oltaisi lisäämässä tai helpottamassa johtuen EU:n valtioneuvoston päätösten tulkinnasta.

Hallitusohjelman veropoliittisten linjausten mukaan säätiöiden ja yhdistysten verokohtelu selvitetään tämän hetkisen työsuunnitelman mukaan vuosina 2017–2018. Työstä vastaa VM ja arvion mukaan työ alkaa syksyllä 2017. Jaosto tähdentää, että kansalaistoimintaa koskevassa sääntelyssä tulee kuulla itse toimijoita ja esittää, että esimerkiksi kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE) edustajia kuultaisiin tai otettaisiin tulevaan valtiovarainministeriössä tehtävään valmisteluun mukaan.

Vapaaehtoistyötä koskevia vero-ohjeita on kehitetty ja yhdenmukaistettu Verohallinnon uusiin ohjeisiin ”Yleishyödyllisten yhteisöjen ja julkisyhteisöjen vapaaehtoistoiminnan ennakkoperintäkysymykset” (A119/200/2016). Ohjeet olivat lausuntokierroksella syksyllä 2016, mutta lausuntoa ei pyydetty esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriöstä tai oikeusministeriöstä. Valmistelussa olevien asioiden lausuntopyynnöt tulisi toimittaa avoimesti lausuttavaksi niille hallinnonaloille ja sidosryhmille, joita valmistelussa oleva asia koskettaa. Verohallinnon uutta ohjeistusta ei ehditty julkaista ennen tämän raportin ilmestymistä, joten tähän yhteyteen ei saatu kootuksi ohjeistuksen kommentointia.

Järjestöjen ja eri tapahtumajärjestäjien lupa- ja ilmoittautumismenettelyä ollaan keventämässä siten, että valtion ja kunnan tapahtumajärjestämiseen liittyvät lupa-asiat kootaan yhteen suomi.fi – portaaliin. Lupa- ja valitusprosesseja uudistetaan ja niitä koskevia sähköisiä palveluja kehitetään, sekä siirtymistä ilmoitusmenettelyyn edistetään. Kyseessä on hallitusohjelmahanke, jonka toteuttamisesta vastaavat eri ministeriöt ja tavoitteena on olla valmista 12/2018.

Jaosto toteaa, että oikeusministeriölle annettu vapaaehtoistyön koordinoituvastuu lisää eri hallinnonalojen yhteistyötä ja yhteen suuntaan toimimista, ja tältä osin viranomaistyö sekä viranomaisten että kansalaistoimijoiden yhteistyö etenee. Yleishyödyllisten yhdistysten ja talkootyön verovapauteen ja verotukseen liittyvissä asioissa on useita haasteita, joista osa liittyy EU-lainsäädäntöön, osa hallinnonalojen asioiden valmistelun avoimuuteen ja osa kansalaistoimijoiden eriäviin näkemyksiin. Näissä haasteissa on mahdollista kuitenkin edetä viranomaistasollakin suotuisaan suuntaan.

Aikaisempi: OM

- Osa sääntelyä koskevista ongelmista on syntynyt eri toimijoiden puutteellisen vuorovaikutuksen vuoksi. Kansalaisvaikuttamisen edistämistehtävästä vastaavan oikeusministeriön (OM) tulee luoda yhteistyössä Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE), kansalaisjärjestötoimijoiden sekä asianosaisten viranomaisten kanssa foorumi, jossa käytännön toimijoiden ja viranomaisten näkökulmat kohtaavat ja jonka johtopäätökset toimitetaan asianosaisten päättäjien tietoisuuteen.

Jaosto: Oikeusministeriö on luonut tukisivuston www.demokratia.fi/tietotori/vapaaehtoistyö/, johon on selkeästi yhteen paikkaan koottu vapaaehtoistoimintaa koskevat ohjeet järjestöille. Sivusto siirtyy vuoden 2017 aikana palveluoppaaksi Suomi.fi-palveluun, joka toimii siten, että kukin viranomaiskirjoittaa ohjeensa selkeäkielisenä tietokortteille, joita kukin ylläpitää omilla sivuillaan. Tietokorttien lisäksi tehdään UKK-kortteja (usein kysytyt kysymykset), joissa on esimerkkejä ohjeistuksen perusteella tehdyistä ratkaisuksista.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta (KANE) toimii oikeusministeriön yhteydessä. Valtioneuvosto asetti 9.2.2017 sen kolmannelle kaudelleen. KANEn tehtävänä on edistää kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon vuorovaikutusta sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. KANE voi ottaa ehdotuksen foorumin koollekutsumisesta käsittelyynsä.

Oikeusministeriö on juuri aloittanut kansalaisyhteiskuntaan ja vapaaehtoistoimintaan liittyvän alatyöryhmän toimintaa, joka liittyy hallituksen säädösten sujuvoittamistyöhön.

Jaosto toteaa, että tämä asia etenee.

”Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta” – työryhmän toimeksiantoon kuului myös yksittäisenä erillisenä osana tehdä esityksiä seuraaja kansalaistoimintaa koskevan tarpeettoman sääntelyn purkamiseksi. Sieltä nostettuna erikseen vielä toimenpide, joka ei sisällynyt jo edellä esitettyihin valtionhallinnontasoisiiin toimiin.

Aikaisempi: TEM / TE-keskukset

Vapaaehtoistyötä koskevien vero-ohjeiden kehittäminen

Ongelma: Työttömyysturvalainsäädännön mukaan työtön työnhakija voi työttömyysturvaa menettämättä tehdä yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä samalla tavalla kuin työssäkävää. Työnhakijan tulee kuitenkin lain mukaan ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuvista muutoksista työ- ja elinkeinotoimistoon tai työttömyysturvan maksajalle. Myös vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta tulisi siten ilmoittaa oman alueen TE-toimistoon, joka arvioi vapaaehtoistoiminnan vaikutuksen työttömyysturvaan aina tapauskohtaisesti. Verokäytännöt vaihtelevat verovirastojen välillä. Vapaaehtoistyö katsotaan toisinaan veronalaiseksi toiminnaksi. Talkootyöhön osallistuminen on joissakin yksittäistapauksissa voitu katsoa toiminnaksi, joka estää työttömyysetuuden maksamisen.

Esitys: Tietoisuutta työttömien mahdollisuudesta tehdä vapaaehtoistyötä työttömyysturvaa menettämättä on lisättävä. Työryhmä esittää, että TE-toimistoille on laadittava ohjeet, joita noudatetaan yhdenmukaisesti verohallinnon palveluissa. Ohjeita tarvitaan myös määrittelyistä: minkälaista vapaaehtoistyötä työtön työnhakija voi tehdä, miten vapaaehtoistyö eroaa ansiotyöstä sekä miten työsuojelu ja työturvallisuus koskevat vapaaehtoista. Erityisesti esimerkkejä kaivataan tilanteisiin, joissa työtön tekee vapaaehtoistyötä yritykselle tai julkisen hallinnon toimijalle.

Jaosto: Jaosto toimitti työ- ja elinkeinoministeriöön (TEM) kirjallisen kysymyksen, jossa todettiin yllä esitetty tilanne. Tämän lisäksi todettiin, että jaoston näkemyksen mukaan TE-toimistoja olisi ohjeistettu tässä asiassa yhdenmukaiseen menettelyyn, mutta edelleen asiassa on vaihtelevuutta. Kysymyksenä esitettiin: Miten TE-toimistoja on ohjeistettu tässä mainitussa menettelyssä, että työtön työnhakija voi tehdä vapaaehtoistyötä työttömyysturvaa menettämättä? Onko ohjeistuksen yhtenäistä soveltamiskäytäntöä seurattu tai tarkistettu? Lisäksi haluttiin selvittää, miten ohjeissa on määritelty se, minkälaista vapaaehtoistyötä työtön työnhakija voi tehdä ja miten vapaaehtoistyö eroaa ansiotyöstä?

Vastauksessaan TEM toteaa, että ministeriö on antanut työ- ja elinkeinotoimistoille (TE-toimistoille) ohjeen TE-toimiston tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa (TEM/2565/03.01.04/2016). Koko ohjeen luku on liitetty vastaukseen mukaan. TEM ei ole tehnyt tältä osin TE-toimistojen soveltamiskäytäntöä koskevaa seurantaa, eikä pidä sen tekemistä tarpeellisena.

Jaosto toteaa, että ohjeistuksen osalta viestintää tulisi edelleen jatkaa. On tärkeää voida varmistaa, että kaikissa TE-toimistoissa työttömien asioiden auttava henkilöstö antaa oikeaa ja yhtenäistä opastusta siihen, että työttömän on mahdollista osallistua vapaaehtoistoimintaan (vapaaehtoistyöhön). Lisäksi jaosto näkee tärkeänä, että asiaa myös seurattaisiin, ettei tämän osalta toimittaisi virheellisesti.

3.2 Vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta lisätään yhteistyöllä

Kansalaistoiminta ja siihen sisältyvä vapaaehtoistoiminta nähdään Suomessa merkityksellisenä voimavarana. Eri hallitusohjelmissa vuodesta 1999 on kirjattu tavoitteita vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi ja esteiden purkamiseksi.

Harkimon (2016) työryhmä esitti vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi raportissaan seuraavia toimenpiteitä:

Aikaisempi: toimijakenttä + OKM

- Vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta tulee lisätä systemaattisessa yhteistyössä valtion, järjestöjen, kuntien ja seurojen välillä.
- OKM:n nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto käynnistää valmistelutyön, jonka tavoitteena on etsiä ratkaisuja vapaaehtoistoiminnan resursoinnin kehittämiseksi, tietopohjan vahvistamiseksi sekä houkuttelevuuden lisäämiseksi.
- Työryhmä pitää kannatettavana VM:n työryhmän (VM 39/2015) esitystä, jonka mukaisesti luotaisiin yhteinen vapaaehtois- ja kansalaistoimintaa koskeva tietoportaali.
- Tietoisuutta työttömien mahdollisuudesta tehdä vapaaehtoistyötä työttömyysturvaa menettämättä on lisättävä. TE-toimistoille tulee laatia ohjeet, joita yhdenmukaisesti noudatetaan.

Jaosto: Yllä mainittuihin kahteen viimeiseen asiakokonaisuuteen on tässä raportissa otettu kantaa aiemmin tässä samassa luvussa 3. Kahden ylimmän asian osalta jaosto toteaa, että vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta tulee lisätä tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tämä vaatii yhteen suuntaan toimimista. Kun hallinnollinen työ, sääntely ja viranomaisvaatimukset pidetään vapaaehtoistoiminnalle maltillisella ja selkeällä tasolla, edistetään ihmisten sitoutumista toimia vapaaehtoisena. Byrokratiaa ei yhdistystoiminnalle ainakaan tulisi lisätä ja digitaalisuuden tulisi helpottaa hallinnollista työtä sekä vapauttaa resursseja nimenomaan itse toimintaan eli lasten ja nuorten harrastamisen ohjaamiseen.

Vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta lisätään nostamalla työn arvoa. Tämä kuuluu kaikille toimijoille kuntatasolta valtiontasolle. Yhteinen kaikkien toimijoiden kanssa järjestettävä kampanjointi vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuuden lisäämiseksi voidaan organisoida opetus- ja kulttuuriministeriön ja oikeusministeriön yhteistyönä tai sovitulla vastuulla jommankumman toimesta.

Jaosto toteaa, että opetus- ja kulttuuriministeriö on jo osaltaan aloittanut sille esitetyn valmistelutyön ratkaisujen etsimiseksi nimeämällä tämän jaoston. Tietopohjan vahvistamisessa on myös menossa useita edistysaskeleita. OKM:n rahoittama suomalaisen seuratiedon järjestelmä "Seuraverkko" laajenee lähivuosina valtakunnallisesti kattavaksi paikallistason kansalaistoiminnan tietopankiksi. Sinne kerääntyy esimerkiksi tietoa seuroissa tehtävästä vapaaehtoistyöstä ja vapaaehtoistojen määristä. Seuraverkkoa voidaan hyödyntää myös vapaaehtoistoiminnan kampanjoinnissa. OKM:n nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto huolehtii valmistelutyön jatkostakin.

4 Valtakunnallinen yhtenäinen käytäntö harrastekulujen korvaukseksi osana pienituloisten perheiden toimeentulotukea (KELA)

Leena Harkimon työryhmäraportissa käydään läpi terveyserojen kasvua ja yhteiskunnan eriarvoistumista. Siinä yhteydessä todetaan, että toimeentuloasiakkaista merkittäväällä osalla on kasaantuvaa huono-osaisuutta. Hyvinvointi on muuta väestöä heikompi. Tähän otti muun muassa aikaisemman työryhmän kuulemisessa lapsiasiavaltuutettu kantaa. Hyvinvointierojen kaventamiseksi ja lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi toimeentuloasiakkaiden asemaa helpottaisi yhtenäinen käytäntö saada toimeentulon yhteydessä lasten harrastamiseen tukea.

Aikaisempi: KELA

- Harrastekustannuksia on osana toimeentulotukea korvattu kunnittain vaihtelevasti. Toimeentulotuen maksatuksen siirtyessä KELA:n vastattavaksi vuonna 2017 lasten ja nuorten harrastetoiminnan kulujen korvaamiseen tulee luoda valtakunnallisesti yhdenmukainen käytäntö, joka turvaa pienituloisissa perheissä elävien lasten osallistumismahdollisuudet.

Jaosto: KELAn osaamiskeskuksen päällikkö Tomi Ståhl oli jaoston kuultavana 27.2.2017 kokouksessa. Toimeentulotuen kokonaisuudistuksessa perustoimeentulotuen maksatus siirtyi Kansaneläkelaitos KELAn hoidettavaksi. Kunta maksaa täydentävää tai ehkäisevää harkinnanvaraista toimeentulotukea. Toimeentulotuen kokonaisuudistuksessa KELA maksaa asiakkaan perustoimeentulotuen. Perustoimeentulotukeen lasketaan mukaan asuminen, ruokailut ja harrastaminen. Tämän perusosan lisäksi KELA maksaa ylimenevät asumiskustannukset, terveydenhuoltokulut, päivähoitomaksut ja passi- tai henkilökorttikustannukset, sekä mahdolliset vanhemman tapaamisoikeuteen liittyvät kulut. Jos asiakkaalla on muita tarpeita, silloin siirrytään kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi. Kunta maksaa asiakkaalle ehkäisevää tai täydentävää harkinnanvaraista toimeentulotukea.

Uudistuksen yksi riski on, ettei asiakas mene kunnan asiakkaaksi. KELA voi ohjata asiakkaan hakemaan kunnan täydentävää tai ehkäisevää tukea, mutta ei ilman asiakkaan suostumusta.

Uudistuksen jälkeen lasten harrastuksiin tuen saaminen on yhtä hyvää tai huonoa kuin aikaisemminkin eli riippuu kunnan toimintatavasta, miten täydentävää tai ehkäisevää harrastusvaraista toimeentulotukea käytetään.

Toimeentulotuen kautta lasten harrastuksen turvaaminen olisi järkevä investointi tulevaisuuteen. Mahdollisesti vaikeassa elämäntilanteessa elävän lapsen arkeen säännöllinen harrastus toisi rytmiä, säännönmukaisuutta, sosiaalisuutta ja toivoa. Jos perhe (asiakas) joutuu toimeentulotuen asiakkaaksi yllättäen, ei ole tarkoituksenmukaista, että perhe joutuisi tilanteessa kärsimään kohtuuttomasti, vaan tällöinkin tulisi mahdolliset lasten olemassa olevat harrastukset pystyä jatkamaan vaikean tilanteen yli toimeentulotuen avulla.

Ståhl totesi, ettei KELAlla ole työkaluja ja mahdollisuuksia luoda kuntien käytäntöihin yhdenmukaista ohjeistusta, jolla turvattaisiin pienituloisissa perheissä elävien lasten harrastusmahdollisuudet.

Jaosto esittää, että toimeentulotuen kokonaisuuteen tehtäisiin muutos. Heikommassa asemassa olevien lasten harrastusmahdollisuuksia voitaisiin yhdenvertaisella tavalla tukea, jos määritettäisiin ja kirjattaisiin toimeentulotukeen joku osa alaikäisen alle 18-vuotiaan lapsen harrastuksiin johonkin rajattuun euromäärään asti. Käytännöllisintä tämä olisi sisällyttää kunnan maksamaan täydentävään tai ehkäisevään toimeentulotukeen.

Jaosto toteaa, että tämä edellyttää asian nostamista yhteiskunnalliseen keskusteluun ja lainsäädäntötason muutoksia.

5 Yhteenveto

Jaosto sai toimeksiannokseen toteuttaa Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa –raportissa (2016) esiintuodut toimenpide-ehdotukset kansalaistoiminnan valtionavustuskäytäntöjen yhtenäistämistä ja selkiyttämistä sekä valmistella esitys vapaaehtoistyön resurssin kehittämiseksi, tietopohjan vahvistamiseksi sekä houkuttelevuuden lisäämiseksi. Jaosto toteutti toimeksiannon käymällä ehdotukset läpi ja tarkastelemalla, miten niitä on tässä välissä edistetty tai kenen vastuulla asian edistäminen on tai kuuluisi olla. Tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin ehdotukset avataan raportissa niitä käsittelevissä luvuissa.

Valtionavustuskäytäntöihin liittyvät esitykset koskevat yksinomaan opetus- ja kulttuuriministeriön jakamia avustuksia. Sen sijaan kansalaistoiminnan edellytyksien edistäminen ja vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuuden lisääminen on riippuvainen useamman eri hallinnonalan toiminnasta ja hankkeista. Oikeusministeriölle on tällä hallituskaudella annettu vapaaehtoistyön koordinaatiovastuu, joka lisää eri hallinnonalojen yhteen suuntaan toimimista.

Toimenpide-ehdotukset valtionavustuskäytäntöjen yhtenäistämistä ja selkiyttämistä varsinaista säännöllistä harrastustoimintaa tukevissa avustuksissa

Viestinnällinen yhtenäisyys

- Lasten ja nuorten harrastustoimintaan liittyvistä valtionavustuksista tiedotetaan yhteisesti riippumatta siitä, minkä osaston tai vastuualueen jakamia avustukset ovat.
- Tehdään hakeminen hakijalähtöiseksi eli toteutetaan se asiakasnäkökulmasta (digitalisoinnin idea).

- Osastojen ja vastuualueiden tulee yhteistyössä laatia ohjeistusta hakuilmoituksiin siltä osin, jotta hakijoita ohjataan selkeämmin hakemaan avustusta vain yhdestä avustusmuodosta ja välttämään mahdolliselta päällekkäiseltä avustamiselta.

Vaikuttavuuden arviointi

- Avustamisen vaikuttavuudesta kerätään tietoa yhdenmukaisesti. Määritellään yhtenäiset kriteerit seurata ja arvioida vaikuttavuutta. Huomioidaan, että raportointi tehdään avustuksen saajan työtä helpottavaksi, ei hallinnollista työtä lisääväksi.

Lisäksi jaosto esittää avustusta saavien tahojen toimintaan:

Mahdollisuudet

- Eri toimijoiden toteuttamassa lasten ja nuorten harrastustoiminnassa tulisi huomioida laajasti lähiympäristön tarjoamat mahdollisuudet virikkeelliseen, monialaiseen ja –lajiseen harrastustoimintaan. Esimerkiksi koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnassa voisi hyödyntää lähiympäristöä ja sen liikkumisen ja taide- ja kulttuuriolosuhteiden mahdollisuuksia (kuten lähiliikuntapaikat, museot, kirjastot, lastenkulttuurikeskukset).
- Toimintaa olisi hyvä toteuttaa lapsilähtöisesti. Iltapäiväajan harrastusmahdollisuutta voidaan paikallistasolla eri toimijoiden kanssa yhdessä edistää.
- Koulujen hyviä käytäntöjä harrastustoiminnan mahdollistajina ja edistäjinä tulisi koota ja levittää.

Kouluympäristön hyödyntäminen harrastamisessa

- Kouluissa tulisi ottaa käyttöön harrastuslukujärjestykset, joista oppilaat näkisivät mitä omassa koulussa ja lähikouluissa on mahdollista harrastaa. Tämä edistäisi kouluympäristön kokemista lähiyhteisön toimintapaikkana.
- Vapaat koulussa käytettävissä olevat harrastetilat ennen niiden iltakäyttöä, tulisi merkitä harrastuslukujärjestykseen ja niiden käyttöä voisi laajentaa myös omatoimiseen harjoitteluun (esim. yläkoulun oppilaat voisivat varata liikuntasalin omatoimiseen harjoitteluun).
- Koulun rooli harrastustoiminnan edistäjänä ja yhteistyökumppanina tehtäisiin näkyväksi esim. logolla, joka näkyisi koulun sivuilla.
- Koulun ja harrastustoiminnan järjestäjien yhteistyö on erityisen tärkeää kuljetusoppilaiden kohdalla.

Toimenpide-esitykset vapaaehtoistyön resursoinnin kehittämiseksi, tietopohjan vahvistamiseksi sekä houkuttelevuuden lisäämiseksi

Eri hallinnonaloilla on samanaikaisesti menossa hankkeita, joissa tavoitteena on vapaaehtoistoiminnan resursoinnin kehittäminen, toimintaedellytysten helpottaminen sekä tietopohjan vahvistaminen. Viime kädessä nämä toimet pyrkivät edistämään vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta, mutta sen lisäksi tarvitaan erikseen kampanjointia vapaaehtoistoiminnan arvostuksen nostamiseksi.

- Oikeusministeriölle on annettu vapaaehtoistyön koordinaatiovastuu, joka lisää eri hallinnonalojen yhteistyötä ja yhteen suuntaan toimimista. Tältä osin viranomaistyö sekä viranomaisten että kansalaistoimijoiden yhteistyö etenee.
- Tietoportaali, johon selkeästi yhteen paikkaan kootaan vapaaehtoistoimintaa koskevat ohjeet, lupa-asiat ja viranomaiskäytänteet, on muodostumassa Suomi.fi-palveluun tämän vuoden aikana. Tällä hetkellä oikeusministeriö ylläpitää tukisivustoa www.demokratia.fi –sivuilla (www.demokratia.fi/tietotori/vapaaehtoistyö/)
- Tarpeetonta sääntelyä pyritään vähentämään. Oikeusministeriö on juuri aloittanut kansalaisyhteiskunnan ja vapaaehtoistoimintaan liittyvän alatyöryhmän toimintaa, johon liittyy säädösten sujuvoittamista. Valtiovarainministeriö tulee selvittämään säätiöiden ja yhdistysten verokohtelua. Työn arvioidaan alkavan syksyllä 2017. Verohallinnon uusi ohjeistus ”Yleishyödyllisten yhteisöjen ja julkisyhteisöjen vapaaehtoistoiminnan ennakkoperintäkysymykset” ilmestyy huhtikuussa 2017.
- TE-toimistoja on ohjeistettu työttömien mahdollisuudesta tehdä vapaaehtoistyötä työttömyysturvaa menettämättä. Ohjeistusta tulisi edelleen jatkaa, jotta voidaan varmistaa, että kaikissa TE-toimistoissa työttömien asiointissa auttava henkilöstö antaa oikeaa ja yhdenmukaista opastusta siihen, miten työtön voi osallistua vapaaehtoistoimintaan.
- Vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta voidaan lisätä järjestämällä laaja kaikkien toimijoiden yhteinen kampanja vapaaehtoistyön arvostuksen nostamiseksi.

Lisäksi jaosto esittää, että:

Toimeentulotuen kokonaisuuteen tehtäisiin muutos. Heikommassa asemassa olevien lasten harrastusmahdollisuuksia voitaisiin yhdenvertaisella tavalla tukea, jos määritettäisiin

ja kirjattaisiin toimentulotukeen joku osa alaikäisen alle 18-vuotiaan lapsen harrastuksiin johonkin rajattuun euromäärään asti. Käytännöllisintä tämä olisi sisällyttää kunnan maksamaan täydentävään tai ehkäisevään toimeentulotukeen.

Liitteet

Liite 1. Aikaisempi raportti

Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta - raportti:

<http://minedu.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-407-8>

Liite 2. Aikaisemman raportin Työryhmän esitykset Luku 5

Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta- raportin Luku 5 Työryhmän esitykset. Ote sivuista 59-62

5 Työryhmän esitykset

Liikuntalain tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa ja vastaavasti edistää eriarvoisuuden vähentämistä. Harrastamisen lopettaminen tai aloittamatta jättäminen harrastamisen korkeiden kustannusten vuoksi eivät edistä valtion liikuntapolitiikan tavoitteiden toteutumista, vaan pikemminkin vauhdittavat osaltaan terveys- ja hyvinvointierojen kasvua ja liikunnallisesta elämäntavasta syrjäytymistä.

Eri liikuntamuotojen ja -tapojen kustannuksiin vaikuttaminen edellyttää ennen kaikkea eri toimijoiden yhdensuuntaisia päätöksiä ja toiminnan suunnittelua. Yhteistä tahtotilaa on vaikea saavuttaa, koska eri toimijoiden tavoitteet ja lähtökohdat eroavat merkittävästi toisistaan.

Tunnistaen liikunta- ja urheilukulttuurin kasvavan yhteiskunnallisen vastuun sekä toisaalta mahdollisuudet väestön hyvinvoinnin, terveyden ja sosiaalisen pääoman lisääjänä työryhmä esittää seuraavaa:

- 1) Liikuntakulttuurin toimijoiden tulee käydä arvokeskustelua siitä, mikä on sen rooli rakennettaessa sosiaalisesti ja inhimillisesti kestävää yhteiskuntaa.
- 2) Eri toimijoiden päätöksillä on vaikutuksia lasten ja nuorten liikuntaharrastukseen. Ne voivat olla positiivisia tai negatiivisia. Päätösten vaikutuksia kustannusten kehittymiselle tulee arvioida jatkossa kriittisesti ja samalla lisätä julkisten tukien kohdentumisen läpinäkyvää raportointia.

Valtionhallinto johtaa ja kehittää kokonaisuutta

- Väestön liikunta-aktiivisuuden edistäminen ei ole vain liikunta- ja urheilukulttuurin asia. Liikunnan asemaa kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksessä ja säädösvaikutusten arvioinnissa tulee vahvistaa määrätietoisella työllä, jota johtaa liikuntalain mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunnallinen elämäntapa varmistetaan päivähoitossa, esiopetuksessa, peruskouluissa ja toisen asteen opinnoissa mm. levittämällä Liikkuva koulu -konsepti kaikkiin Suomen peruskouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin sekä tukemalla koulupihojen liikuntaolosuhteiden kehittämistä.

- ”Jokaisella lapsella on vähintään yksi harrastus” on valtionhallinnon eri toimialojen tavoite ja sitä tuetaan lukuisin avustusmuodoin (mm. lakisääteinen aamu- ja iltapäivätoiminta, Opetushallituksen kerhotoiminnan kehittämistuki, valtion suora seuratuki, nuorisopolitiikan harrastetoiminnan tuki, taide- ja kulttuuripolitiikan avustukset, liikunnallisen elämäntavan edistämisen hanketuki, maahanmuuttajien kotouttamista liikunnan avulla edistävä hanketuki). Valtion nuorisoasiainneuvottelukunnan ja valtion liikuntaneuvoston tulee laatia vuoden 2017 loppuun mennessä kokonaisarviointi valtionhallinnon eri toimijoiden politiikkatoimien yhdensuuntaisuudesta, toimivuudesta ja vaikuttavuudesta.
- Harrastekustannuksia on osana toimeentulotukea korvattu kunnittain vaihtelevasti. Toimeentulotuen maksatuksen siirtyessä KELA:n vastattavaksi vuonna 2017 lasten ja nuorten harrastetoiminnan kulujen korvaamiseen tulee luoda valtakunnallisesti yhdenmukainen käytäntö, joka turvaa pienituloisissa perheissä elävien lasten osallistumismahdollisuudet.
- Vapaaehtoistyötä ja kansalaistoimintaa on kuormitettu lukuisilla hallinnollisilla menettelyillä, jotka eivät ole yhteiskunnan kokonaisedun mukaisia. Valtion tulee yhtenäistää ja järjeyttää nykyiset viranomaiskäytännöt (verotus, lupa-asiat) ja määritelmät koskien kansalaistoimintaa ja vapaaehtoistyötä. Verovapaiden kustannusten korvausten soveltamisalaa tulee järjeyttää sekä matkakustannusten enimmäismäärää korottaa. Ilmoittamisvelvollisuutta palkinnoista tulee kohtuullistaa.
- Osa sääntelyä koskevista ongelmista on syntynyt eri toimijoiden puutteellisen vuoro-vaikutuksen vuoksi. Kansalaistoiminnasta vastaavan oikeusministeriön tulee luoda yhteistyössä Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE), kansalaisjärjestötoimijoiden sekä asianosaisten viranomaisten kanssa foorumi, jossa käytännön toimijoiden ja viranomaisten näkökulmat kohtaavat ja jonka johtopäätökset toimitetaan asianosaisten päättäjien tietoisuuteen.
- Kansalaistoiminnan valtionavustuskäytännöt poikkeavat sektoreittain. Avustusten hakemiseen, valvontaan ja seurantaan liittyvä hallinnollinen työ kuormittaa järjestöjä ja vie resursseja itse toiminnalta. Tarkoituksenmukaista on kehittää viranomaisten käyttöön yhteinen valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä sekä yhdenmukaistaa avustuskäytäntöjä yli sektorirajojen.
- Liikuntalain mukaisesti liikuntaa edistäville järjestöille myönnettävien valtioavustuksen määrän harkinnassa otetaan huomioon, miten järjestö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee huomioida tasa-arvo myös taloudellisten osallistumismahdollisuuksien näkökulmasta ohjatessaan järjestöjen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelua, myöntäessään valtionavustuksia sekä valvoessaan valtionavustuksen käyttöä.

Liite 3. Valtiovarainministeriön kuuleminen, kutsu.

Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa työryhmän jaosto: Valtiovarainministeriön kuuleminen 30.1.2017 klo 13

Jaosto on toimeksiannossaan saanut tehtäväkseen aiemmassa työryhmätyössä esiin-nousseiden toimenpiteiden edistämisen virkamiestyönä. (Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19).

Aiempi työryhmä toteaa raportissaan, että vapaaehtoistoimintaa tulee edistää ja sen houkuttelevuutta lisätä. Tämä vaatii viranomaisilta yhdensuuntaista toimintaa toimintaedellytysten helpottamiseksi. Yksittäisten vapaaehtoistyöstä maksettavien kulukorvausten tai työstä perittävien luontoisetuuksien tarkastelun lisäksi tulisi asiaa tarkastella laajemmin toiminnan tavoitteiden, tarkoitusperien ja sitä kautta suomalaisten yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta. Ovatko kaikki nykyiset säädökset, säännöt ja esimerkiksi Verohallinnon toimenpiteet yhdistystoiminnassa tarkoituksenmukaisia? Lisäävätkö ne sekä vapaaehtoisten että viranomaisten työtä ja byrokratiaa? Ja vastaavasti, saako valtio verotuksellisesti kansantaloudellista hyötyä yleishyödyllistä toimintaa säätelevän ennakkoperinnän kautta?

Vapaaehtoistoiminta lisää kansalaisten hyvinvointia ja erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriön toimialojen osalta lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta. Vapaaehtoistoimintaan liittyvät erilaiset säädökset, lupa-asiat ja verotuskäytäntö puolestaan heikentävät yleishyödyllisen toiminnan mahdollisuuksia ja lisäävät esimerkiksi harrastamisen kustannuksia.

Selvitysten perusteella verotukseen liittyviä käytännön ongelmia aiheuttavat epäselvyydet vapaaehtoisten kulukorvauksien verovapaudessa, sallituissa ja verovapaissa kiittämisen ja kannustamisen tavoissa sekä verovapaiden aterioiden tarjoamisessa. Verohallinnon lausunnolla olleen Yhdistysten ennakkoperintää koskevan ohjeistuksen (A119/200/2016) tavoitteena on yhtenäistää toimintaa ja lisätä tietoa. Osa ohjeistuksesta on vapaaehtoistyötä kuormittavaa ja yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnan houkuttavuutta vähentävää.

Säätiöiden ja yhdistysten verokohtelu tullaan selvittämään hallituskauden aikana (VM/vero-osasto). Osana tätä selvitystä arvioidaan verovapaiden kustannusten korvausten soveltamisalan laajuutta sekä matkakustannusten enimmäismäärän riittävyyttä.

Kysymykset, joihin haluaisimme kuulla valtiovarainministeriön kannan maanantain 30.1.2017 kuulemistilaisuudessa, ovat:

1) Sidosryhmien kuuleminen

Miten valtiovarainministeriön vero-osasto toimii yleensä arviointia tehdessään ja miten tämän kyseisen säätiöiden ja yhdistysten verokohtelu-selvityksen osalta? Miten kansalais-toimijoita ja muita viranomaistahoja kuullaan? Huomioidaanko selvityksissänne yleishyödyllisten yhdistysten toiminnan merkitys yhteiskunnalle ja sitä kautta kansalaisten hyvinvoinnille ja sen edistämiseksi?

Yleisenä huomion todettakoon, että verolainsäädännön muutosten vaikutuksia erilaisten kolmannen sektorin toimijoiden talouteen sekä hallinnolliseen rasitukseen on arvioitava selvityksessä etukäteen. Olisi myös tärkeää varmistaa kansalaisyhteiskunnan osallistuminen sitä koskevaan selvitystyöhön. Viestinnän tehostaminen on hyvä asia – liittyen myös sisäiseen viestintään ja siihen, kuinka ohjeita tulkitaan.

2) Vapaaehtoisille maksettavat kulukorvaukset

Miten kulukorvausten enimmäismääriä on arvioitu? Tullaanko niitä nostamaan nykyisestä tasosta?

Esimerkiksi liikunta- ja urheiluseuratoiminnassa matkakustannusten saajakohtainen korvauksen enimmäismäärä 2000 euroa tulee nopeasti täyteen riippuen alueellisista eroista, eri lajeista ja lajeihin/toimintaan liittyvistä olosuhteista.

3) Palkkiot/palkinnot urheilusuorituksista

Onko nykyiseen menettelyyn suunnitelmassa muutosta? Miten nykytilanteessa on arvioitu kokonaistilannetta palkinnon saajan osalta tai yleishyödyllisen toimijan osalta?

Nykytilanne:

Urheilu-, tieto-, pilkki- ja muista kilpailuista saadut palkinnot ovat saajan veronalaista tuloa, jos palkinto on saatu sijoituksen tai suorituksen perusteella. Tämä aiheuttaa esim. urheilukilpailujen järjestämisessä lisätyötä, koska kilpailun järjestäjän on kalenterivuoden aikana seurattava järjestämiensä kilpailujen osalta, ylittääkö jonkun henkilön saamien palkintojen tai voittojen arvo 100 euroa. Järjestäjän tulee näin tapahtuessa tehdä verottajalle vuosi-ilmoitus. Palkinnon saajalla on oma ilmoitusvelvollisuuteensa palkintojen yhteenlasketun arvon osalta tehdä ilmoitus saamistaan palkinnoista verottajalle. Lajikohtaiset erot

ovat suuria. Esimerkiksi joissakin urheilukilpailuissa palkinnot maksetaan pääsääntöisesti tavaroina ja ilmoituksia voi kertyä vuoden aikana tuhansia.

4) Yleishyödyllisten yhteisöjen ja julkisyhteisöjen vapaaehtoiminnan ennakko-perintäkysymykset

Millaisia tuloksia lausuntokierroksella ilmeni? Miten lausuntopalaute otetaan huomioon, ja mikä on aikataulu tämän asian etenemisessä?

Opetus- ja kulttuuriministeriö Undervisnings- och kulturministeriet
Meritullinkatu 10, Helsinki | PL 29, 00023 Valtioneuvosto Sjötullsgatan 10, Helsingfors |
PB 29, 00023 Statsrådet www.minedu.fi

Puh. 0295 3 30004 Tfn 0295 3 30004

Liite 4. Kansaneläkelaitos KELAn kuuleminen, kutsu.

Kansaneläkelaitos KELA / asiantuntija

Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa työryhmän jaosto: Kansaneläkelaitoksen (KELA) kuuleminen

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen nimesi toimikaudeksi 8.11.2016–28.2.2017 ”Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa”- työryhmän, jonka yhteydessä nimetty jaosto sai toimeksiannossaan tehtäväkseen aiemmassa työryhmätyössä esiinnousseiden toimenpiteiden edistämisen virkamiestyönä. (Tämä aiempi työryhmä-raportti löytyy ministeriön verkkosivuilta <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2016/harrastaminen.html?lang=fi>. Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19).

Aiempi työryhmä toteaa raportissaan, että ”harrastekustannuksia on osana toimeentulotukea korvattu kunnittain vaihtelevasti. Toimeentulotuen maksatuksen siirtyessä KELA:n vastattavaksi vuonna 2017 lasten ja nuorten harrastustoiminnan kulujen korvaamiseen tulee luoda valtakunnallisesti yhdenmukainen käytäntö, joka turvaa pienituloisissa perheissä elävien lasten osallistumismahdollisuudet.”

Liikunta (ja urheilu) on Nuorten vapaa-ajan tutkimuksen (2016) mukaan edelleen lasten ja nuorten suosituin harrastus. Ohjattu ja organisoitu harrastamisen tapahtuu pääosin liikunta- ja urheiluseurojen tarjoaman toiminnan parissa. Yhä enenevässä määrin liikuntamahdollisuuksia ohjatusti tarjoavat myös kunnat ja muut järjestöt, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset, Partiolaiset ja seurakunnat. Urheiluseuratoiminnassa lasten ja nuorten harrastamisen kustannukset ovat nousseet merkittävästi, jonka seurauksena kaikilla perheillä ei ole mahdollisuuksia kustantaa lapsilleen mieluista harrastusta. Tähän harrastamisen kustannuskysymykseen opetus- ja kulttuuriministeriössä on keskitytty muutaman vuoden ajan selvittämällä asiaa, kustannuksen syitä ja päädytty esittämään eri tahoille toimenpide-ehdotuksia ja suosituksia.

Kutsumme KELAN asiantuntijan jaostomme kuultavaksi kertomaan näkemyksenne, miten KELA uudistuneessa tilanteessa toimii. Toimeentulotuen kokonaisuudistuksessa perustoimeentulon maksatus siirtyi 1.1.2017 KELAn hoidettavaksi. Kunta maksaa täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Haluaisimme kuulla, miten prosessi KELAN ja kuntien välillä

Liite 5. Sisäministeriön kirjallinen kuuleminen

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

SM1787597 1 (4)
00.02.05
SMDno-2017-264

21.02.2017

Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa -työryhmän jaoston puheenjohtaja, ylitarkastaja Sari Virta, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuulemispyyntönne 10.2.2017, puhelinkeskustelu Virta/Rydman 15.2.2017

Avustusjärjestelmien kehittäminen ja arpajaislain uudistamisen toinen vaihe

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasosen marraskuussa 2016 asettaman Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa -työryhmän jaosto pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista vastausta siihen, miten rahapeliyhtiöiden fuusion/arpajaislain fuusion II-vaiheessa on selvitetty tai aiotaan selvittää yhteisen avustusten neuvonnan ja hakujärjestelmän tarvetta.

Jaoston tehtävänä on aiemmassa työryhmytyössä esiin nousseiden toimenpiteiden edistäminen virkamiestyönä. Aiempi työryhmä toteaa raportissaan muun muassa, että vapaaehtoistoimintaa tulee edistää ja sen houkuttelevuutta lisätä systemaattisessa yhteistyössä valtion, järjestöjen, kuntien ja seurojen välillä. Yhtenä jaoston tehtävänä on esittää ehdotukset kansalaistoiminnan valtionavustuskäytäntöjen yhtenäistämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla. Tätä tehtävää varten jaosto on arvioinut tarpeelliseksi olla tietoinen myös, miten sisäministeriön johtamassa rahapeliyhtiöiden fuusioitumistyötä jatkavassa työryhmyssä edetään.

Sisäministeriö toteaa kuulemispyynnön johdosta seuraavaa:

Sisäministeriö asetti lokakuussa 2015 hallituksen toimeksiannosta lainsäädäntöhankkeen rahapeliyhteisöjen (Fintoto Oy:n, Raha-automaattiyhdistyksen ja Veikkaus Oy:n) rahapeli-toimintojen yhdistämiseksi. Tehtävänä oli valmistella ehdotukset rahapeliyhteisöjen rahapeli-toiminnan yhdistämisen edellyttämiksi välttämättömiksi arpajaislain muutoksiksi sekä ehdotus tuotonjakoa koskeviksi säännöksiksi. Ehdotukset tuli valmistella siten, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2016 ja lainmuutokset tulisivat voimaan 1.1.2017. Valtioneuvoston kanslian tehtävänä oli valmistella ehdotus yhtiöoikeudelliseksi toimenpiteiksi.

Ehdotus hallituksen esitykseksi valmisteltiin laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Työryhmyssä olivat edustettuina sisäministeriön lisäksi valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, ulkoasiainministeriö, Poliisihallitus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Hippos ry, Veikkauksen edunvälttäjien verkosto, Fintoto Oy, Raha-automaattiyhdistys ja Veikkaus Oy.

Hankkeelle asetetun aikataulun vuoksi hallituksen esitykseen oli mahdollista sisällyttää ainoastaan yhden yhtiön malliin siirtymisen kannalta välttämättömät muutokset. Tuotonjaon osalta tämä tarkoitti muun muassa säännöksiä uuden rahapeliyhtiön tuoton käyttötarkoituksista ja jakosuhteista eri käyttötarkoitusten kesken, tuoton ottamisesta valtion talousarvioon sekä valtionavustuslain soveltamisesta myös sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön osalta.

Hallituksen esitys (HE 132/2016 vp) annettiin eduskunnalle 15.9.2016. Avustusjärjestelmien osalta hallituksen esityksessä todetaan, että tuoton jakamista koskevat menettelyt eri ministeriöissä poikkeaisivat esitettyjen lainmuutosten johdosta

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihe
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

21.02.2017

edelleen jossain määrin toisistaan johtuen muun muassa avustusten käyttötarkoitusten sekä saajien erilaisuudesta. Esityksen mukaan osana yleistä valtionavustusmenettelyä koskevaa tarkastelua tavoitteena olisi jatkossa tehostaa, selkeyttää ja soveltuvin osin yhdenmukaistaa avustusten valmisteluprosessia sekä sähköisten järjestelmien käyttöä valmistelussa, ohjauksessa ja valvonnassa. Edelleen esityksessä todetaan edunsaajien korostaneen, että avustusjärjestelmiä kehitettäessä lähtökohtina tulisi olla järjestöjen autonomian kunnioittaminen ja hallinnollisen taakan vähentäminen. Tällä olisi saavutettavissa merkittäviä hallinnollisia hyötyjä järjestöissä.

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana useat lausunnonantajat ja valiokunnat nostivat esille tarpeen aloittaa kiireellisesti arpajaislain uudistamisen toinen vaihe. Sisäministeriö totesi marraskuussa 2016 hallintovaliokunnalle antamassaan vastineessa pitävänsä tärkeänä, että arpajaislain uudistamista jatketaan huomauttaen kuitenkin, että eri lausunnonantajien esittämät jatkovalmistelun keskeiset lähtökohdat ja tavoitteet poikkeavat toisistaan osin merkittävästikin. Jotta erilaiset tavoitteet voidaan sovittaa yhteen, on tarpeen huolellisesti arvioida mahdollisia muutostarpeita. Sisäministeriö totesi, että ministeriössä ei ole vielä tehty päätöksiä hankkeen aikataulusta tai organisoinnista.

Sisäministeriö järjesti 10.2.2017 koko päivän kestäneen keskustelutilaisuuden toiseen vaiheeseen liittyvien muutostarpeiden ja eri asiakokonaisuuksien tarkoituksenmukaisen organisoinnin arvioimista varten. Tilaisuuteen kutsuttiin ensimmäisen vaiheen laaja poikkihallinnollinen työryhmä. Asialistalla oli ensimmäisen vaiheen läpikäynnin lisäksi rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen, avustusmekanismien kehittäminen, arpajaislain tarkastelu rahapeli toiminnan ja muiden arpajaisten osalta sekä yleiskeskustelu hankkeiden organisoinnista. Sisäministeriö pyysi tilaisuutta varten osallistujilta kirjalliset kannanotot asialistalla olleisiin asiakokonaisuuksiin.

Avustusmekanismien kehittämisen osalta opetus- ja kulttuuriministeriö totesi kirjallisessa kannanotossaan, että eri ministeriöiden valtionavustuskäytäntöjä on selvitetty ja kehitetty useissa hankkeissa ja työryhmissä, kuten esimerkiksi valtiovarainministeriön asettamassa valtionavustustyöryhmässä, Valtiokonttorin laatimassa digitalisaatiota ja virastojen tuottavuuspotentiaalia koskevassa selvityksessä ja opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämishankkeissa. Ministeriö totesi edelleen, että se on osana hallituksen ”Digitalisoidaan julkiset palvelut” -kärkihanketta asettamassa lähiaikoina valtionavustusprosessin digitalisointia koskevan esiselvityksen, jonka on tarkoitus valmistua 30.9.2017. Valtionavustusprosessien kehittämishankkeet huomioon ottaen opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi, että tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista käynnistää erillisiä valtionavustusprosessien esiselvityksiä. Mahdolliset jatkokehittämistoimet on syytä arvioida vasta mainitun esiselvityksen valmistumisen jälkeen.

Maa- ja metsätalousministeriö esitti opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa vastaavankaltaisen näkemyksen todeten, ettei se pidä tarpeellisenä erillisen selvityksen laatimista rahapeliyhtiön tuotosta myönnettäviin valtionavustuksiin liittyen. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö katsoi, että mahdollinen valtionavustusjärjestelmien kehittäminen on tarkoituksenmukaista kytkeä osaksi muuta valtiovarainministeriön johdolla tapahtuvaa valtionavustusjärjestelmän uudistamistyötä.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoi kirjallisessa kannanotossaan, että avustusmekanismeja voitaisiin soveltuvin osin yhtenäistää. Ministeriö totesi, että uusi Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA ja opetus- ja kulttuuriministeriö tekevät jo nyt kiinteää yhteistyötä avustuskäytäntöjen yhtenäistämiseksi. Ottaen huomioon eduskunnan valiokuntien kannanotot sosiaali- ja terveysministeriö piti tarkoituksenmukaisena, että avustusjärjestelmien kehittämisestä laaditaan esiselvitys osapuolten yhdessä hyväksymän selvitysmiehen toimesta. Selvitysmies voisi olla valtiovarainministeriöstä, jossa on jo tehty pohjatyötä yleisen valtionavustusmenettelyn tarkastelulla, taikka valtioneuvoston kansliasta, koska kyseessä on ainakin kolmea hallinnonala koskeva tarkastelu.

21.02.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta veikkausvoittovaroja välittävien edunvälittäjien kannanotossa todettiin muun muassa, että avustuskäytännöt ja -kriteerit tulisi yhdenmukaistaa soveltuvin osin ja lähtökohtana tulisi olla autonomian kunnioittaminen ja byrokratian vähentäminen. Myös SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry totesi kannanotossaan, että kansalaisjärjestötoiminnan avustuskäytännöt ja -kriteerit on eri tuotonjakoministeriöissä määriteltävä yhdenmukaisiksi soveltuvin osin ja että tulevan tuotonjakojärjestelmän tulee perustua järjestöjen autonomian kunnioittamisen, avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaatteille sekä vähentää byrokratiaa. Myös Suomen Hippos ry piti tärkeänä läpinäkyvää prosessia tukien maksatuksen perusteista ja käytännöistä ja että hevostalouden osuuden maksatusperusteiden arvioinnin substanssiosaamisen tulee säilyä Suomen Hippos ry:ssä.

Edellä kuvattujen kannanottojen pohjalta 10.2.2017 tilaisuudessa keskusteltiin avustusmekanismien kehittämisestä sekä siihen liittyvästä mahdollisesta esiselvityksestä ja sen vetovastuusta. Edunsaajat toivat esille, että oikeusministeriö voisi olla sopiva taho johtamaan esiselvitystä. Opetus- ja kulttuuriministeriö toisti näkemyksensä siitä, että tässä vaiheessa ei ole syytä käynnistää erillistä esiselvitystä ennen kuin ministeriön myöhemmin asettaman hallituksen kärkihankkeeseen liittyvän esiselvityksen johtopäätökset on saatavilla. Edunsaajat toivat keskustelussa esille, etteivät ne ole mukana mainitussa hankkeessa.

Keskustelussa todettiin, että päällekkäistä selvitystyötä tulisi välttää. Tämän vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö totesi kutsuvansa koolle edunsaajien sekä muiden tuotonjakoministeriöiden edustajat tarkoituksena selvittää, kattaako sen suunnittelema esiselvitys myös edunsaajien näkökulmasta olennaiset asiakokonaisuudet. Tämän keskustelun jälkeen arvioitaisiin mahdollisen erillisen, arpajaislain toiseen vaiheeseen liittyvän avustusjärjestelmiä koskevan esiselvityksen tarve. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjestää tilaisuuden 3.3.2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö informoi sisäministeriötä keskustelutilaisuuden johtopäätöksistä.

Sisäministeriön järjestämän keskustelutilaisuuden tuloksia on tarkoitus esitellä arpajaislain ensimmäisen vaiheen ohjausryhmälle, jonka jälkeen tehtäisiin tarvittavat poliittiset linjaukset toisen vaiheen osalta. Päätöksiä arpajaislain uudistamisen toisen vaiheen hankkeen tai hankkeiden asettamisesta, sisällöstä, aikataulusta tai organisoinnista ei siis ole vielä tehty. On mahdollista, että toiseen vaiheeseen liittyen asetetaan useampia hankkeita eri ministeriöiden vetovastuulle ottaen huomioon, että rahapelihaittojen ehkäisy kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan ja valtionavustusmenettelyt puolestaan tuotonjakoministeriöiden ja valtiovarainministeriön toimialaan. Tällöin sisäministeriön vastuulla olisi kuitenkin todennäköisesti hankkeiden kokonaiskoordinaatio.

Edellä esitetyn perusteella sisäministeriö toteaa, että tässä vaiheessa ei ole käynnissä arpajaislain uudistamisen toiseen vaiheeseen liittyvää hanketta avustusmekanismien kehittämisen osalta eikä näin ollen sisäministeriön toimesta tai sen johdolla ole selvitetty jaoston kuulemispyynnössä esille nostettua, yhteisen avustusten neuvonnan ja hakujärjestelmän tarvetta. Sisäministeriön tiedossa ei myöskään ole, tullaanko erillinen toiseen vaiheeseen liittyvä hanke mahdollisesti myöhemmin asettamaan vai voidaanko muutostarpeiden selvittäminen yhdistää muihin käynnissä tai suunnitteilla oleviin hankkeisiin.

Lisätietoja antaa tarvittaessa neuvotteleva virkamies Elina Rydman, p. 0295 488 586.

Osastopäällikkö

Kauko Aaltomaa

Neuvotteleva virkamies

Elina Rydman

Sisäministeriö

4 (4)

21.02.2017

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö
21.02.2017 klo 18:15. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa -työryhmän jaoston
puheenjohtaja, ylitarkastaja Sari Virta, opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi

Sisäministeri Paula Risikko
Erityisavustaja Juuso Rönholm
Kansliapäällikkö Päivi Nerg
Lainsäädäntöjohtaja Katriina Laitinen
Rahapeli-toimen päällikkö Jouni Laiho
Neuvotteleva virkamies Jukka Tukia

Liite 6. Työ- ja elinkeinoministeriön kuuleminen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

16.2.2017

1/3

sari.virta@minedu.fi

Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa työryhmän jaoston kuulemispyyntö; työ- ja elinkeinoministeriön vastaus

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama ”Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus harrastaa” – työryhmän jaosto on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriötä vastaamaan eräisiin jaoston esittämiin kysymyksiin.

1) ”Miten TE-keskuksia on ohjeistettu tässä mainitussa menettelyssä, että työtön työnhakija voi tehdä vapaaehtoistyötä työttömyysturvaa menettämättä? Onko ohjeistuksen yhtenäistä soveltamiskäytäntöä seurattu tai tarkistettu?”

Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut työ- ja elinkeinotoimistoille (TE-toimistoille) ohjeen TE-toimiston tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa (TEM/2565/03.01.04/2016). Vapaaehtois- ja talkootyötä koskeva ohjeen luku on tämän vastauksen liitteenä. ”TTL” tarkoittaa työttömyysturvalakia (1290/2002) ja ”JTYPL” julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annettua lakia (916/2012).

Työ- ja elinkeinoministeriö ei ole tehnyt tältä osin TE-toimistojen soveltamiskäytäntöä koskevaa seurantaa eikä pidä sen tekemistä tarpeellisena.

2) ”Miten ohjeissa on määritelty se, minkälaista vapaaehtoistyötä työtön työnhakija voi tehdä ja miten vapaaehtoistyö eroaa ansiotyöstä?”

Ansiotyöllä tarkoitetaan yleensä työtä, jota tehdään työ- tai virkasuhteessa tai muussa vastaavassa suhteessa tai yrittäjänä. Yleensä näihin liittyy vähintään mahdollisuus saada tehdystä työstä vastiketta. Vapaaehtoistyötä ei ainakaan yleensä tehtäne vastiketta vastaan.

Muulta osin työ- ja elinkeinoministeriö viittaa liitteenä olevaan ohjetekstiin.

Kimmo Ruth
työmarkkinaneuvos, osastopäällikön poissa ollessa

Timo Meling
vanhempi hallitussihteeri

LIITE

TTL 2 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan työnhakija voi tehdä palkatonta tavanomaista yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä tai talkootyötä menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa työttömän työnhakijan osallistuminen vapaaehtois- ja talkootyöhön vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi työssä käyvän henkilön. Silloin kun on selvää, että kyse on vastikkeettomasta toiminnasta, johon voi tyypillisesti osallistua esimerkiksi työssäkäynnistä huolimatta, asiaa ei selvitetä TE-toimistossa eikä siitä anneta työvoimapoliittista lausuntoa.

Vapaaehtoistyön tavanomaisuutta osoittaa ainakin se, että eri elämäntilanteissa olevat henkilöt (esimerkiksi työssäkäyvät ja opiskelijat) voivat osallistua siihen. Esimerkiksi urheilu- tai muissa yleisötapahtumissa tehtävä vapaaehtois- tai talkootyö sekä toimiminen vertaistukena erilaisissa vertaistukiryhmissä on TTL:ssa tarkoitettua yleishyödyllistä ja tavanomaista vapaaehtois- tai talkootyötä.

Vapaaehtoistyölle on tunnusomaista, että henkilö osallistuu siihen, kun hänelle sopii ja vapaaehtoistyön voi lopettaa halutessaan. Tavanomaista yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä ei TTL:ssa määritellä päivittäisen tai viikoittaisen työskentelyn perusteella eikä TE-toimisto voi asettaa tunti-, päivä- tai muita aikarajoja vapaaehtois- tai talkootyöhön osallistumiselle.

Vapaaehtoistyön keskeinen tunnusmerkki on toiminnan tapahtuminen yleishyödyllisten päämäärien edistämiseksi tai taloudellista voittoa tavoittelemattoman yhteisön toiminnan tukemiseksi. Tavanomaista yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä on esimerkiksi erilaisten yhdistysten kautta tapahtuva toiminta. Myös sellaisissa yhteisöissä, joissa hoidetaan julkisia hallintotehtäviä tai viranomaistehtäviä (esimerkiksi kunnat, seurakunnat, Metsähallituksen luontopalvelut tai Suomen Riistakeskus) voidaan harjoittaa TTL:ssa tarkoitettua palkatonta tavanomaista yleishyödyllistä vapaaehtois- ja talkootyötä.

Talkootyöllä tarkoitetaan toimintaa, jota yhteiskunnassa yleisesti harjoitetaan palkatta kuten tavanomaista naapuriapua tai vastaavaa toimintaa, jossa apua työsuoritukseen annetaan sukulaisuussuhteen tai muun henkilökohtaisen suhteen perusteella.

Keskeinen tunnusmerkki säännöksessä tarkoitettulle vapaaehtois- tai talkootyölle on toiminnan palkattomuus. Vapaaehtoistyöhön ja erityisesti talkootyöhön liittyvä tavanomainen kestitys ei estä pitämästä toimintaa palkattomana. Toimintaa pidetään palkattomana myös silloin, kun henkilölle korvataan vapaaehtois- tai talkootyöhön osallistumisesta aiheutuvia kustannuksia, esimerkiksi joukkoliikenteen matkalippu sekä kilometrikorvaus oman auton tai oman puhelimen käytöstä vapaaehtois- tai talkootyössä aiheutuneet kulut.

Vapaaehtoistyöhön tai talkootyöhön osallistuvalla työnhakijalla tehdään työtarjouksia ja tarjotaan JTYPL:ssa tarkoitettuja julkisia työvoima- ja yrityspalveluita kuten muillekin henkilöasiakkaille. Vapaaehtois- tai talkootyö ei ole TTL 2 a luvussa tarkoitettu pätevä syy esimerkiksi kieltäytyä tarjotusta työstä tai sovitusta työllistymistä edistävästä palvelusta tai keskeyttää palvelu.

Vapaaehtoistyöhön mahdollisesti liittyvää perehdyttämisjaksoa ei arvioida erikseen opiskeluna, vaan se on osa vapaaehtoistyötä. Eri tahojen järjestämät vapaaehtoistyön perus- ja jatkokurssit katsotaan harrastusluonteisiksi opinnoiksi. Vapaaehtoisille voidaan tarjota myös vapaaehtoistyön sisältöön liittyviä lyhyitä koulutuksia esimerkiksi hygieniapassikoulutusta. Myös tällainen koulutus voi olla harrastusluonteista. (Kts. tarkemmin ohjeen osa I/ 6 opiskelun vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta.)

TTL 2 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän palkatta työskentelee yrityksessä tai sellaisissa tehtävissä, jotka yleisesti tehdään työsuhteessa tai yritystoimintana. Säännös rajaa tavanomaisen yleishyödyllisen vapaaehtoistyön ja talkootyön ulkopuolelle palkattoman työskentelyn yrityksessä. Yrityksellä tarkoitetaan taloudelliseen tulokseen tähtäävää toimintaa, jota harjoitetaan juridisen yhtiömuodon kautta. Yritystoimintaa on elinkeinonharjoittajana, avoimen tai kommandiittiyhtiön sekä osakeyhtiön tai osuuskunnan muodossa harjoitettu toiminta.

Jos henkilö on aiemmin ollut vapaaehtoistyötä järjestävän tahon palveluksessa työsuhteessa ja siirtyy tekemään samoja tai samankaltaisia tehtäviä palkattomana vapaaehtoistyönä, kyseessä olevia tehtäviä pidetään yleisesti työsuhteessa tehtävinä. Tilanne on sama vaikka henkilö itse ei olisi aiemmin ollut vapaaehtois- tai talkootyön järjestäjän palveluksessa, mutta toimijan palveluksessa on jatkuvasti ja säännöllisesti työsuhteessa olevia työntekijöitä samoissa tehtävissä, joita tehdään myös talkoo- ja vapaaehtoistyönä. Jos toiminnan järjestäjän palveluksessa ei ole palkattuja työntekijöitä, toimintaan osallistuminen on TTL:ssa tarkoitettua tavanomaista yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä.

Jos talkoo- ja vapaaehtoistyön järjestäjän palveluksessa on satunnaisesti ollut esimerkiksi palkkatuella palkattuja työntekijöitä samoissa tai samankaltaisissa tehtävissä, kyse ei ole TTL 2 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä, joita yleisesti tehdään työsuhteessa. Esimerkiksi urheilu- tai kulttuuritapahtumissa taikka muissa yleisötapahtumissa voi olla sekä palkattuja työntekijöitä että vapaaehtoisia tai talkoolaisia ilman, että kyse on tehtävistä joita yleisesti tehdään työsuhteessa.

Jos työnhakija osallistuu yleishyödyllisen yhteisön, mukaan lukien yleishyödyllisen yrityksen, muuhun toimintaan kuin elinkeinotoimintaan, sitä voidaan pitää tavanomaisena yleishyödyllisenä vapaaehtoistyönä siinäkin tapauksessa, että tällaisia tehtäviä tehdään yleisesti työsuhteessa.

Tuloverolain (1535/1992) mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä; sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin; se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyötyksenä.

Tuloverolaissa säädetään erikseen toiminnasta, jota ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotoimintana. Tuloverolain mukaan yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona ei pidetä

- yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilu- kilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa,
- jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa,
- adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatua tuloa,
- sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai tällaisessa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saatua tuloa eikä
- bingopelin pitämisestä saatua tuloa.

Yleishyödyllinen yhteisö voi harjoittaa myös elinkeinotoimintaa ja se on verovelvollinen elinkeinotoiminnasta saamastaan tulosta. Jos yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen elinkeinotulosta ja tuottaa palveluita tai tuotteita markkinoilla, tällaiseen toimintaan osallistumista ei voida pitää tavanomaisena yleishyödyllisenä vapaaehtoistyönä.

Osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan esimerkiksi kuntien luottamustoimissa, vaalilautakunnissa tai käräjäoikeuden lautamiehenä ei vaikuta työttömyysetuuden työvoimapolitiisiin edellytyksiin.

Liite 7. Sipoon kunnan PopUpSipoo- hankemalli

Sipoon kunta

Hankekoordinaattori Tuulia Tuovinen tuulia.tuovinen@sipoo.fi

PopUpSipoo -hanke

PopUpSipoo-hankkeen tavoite on tarjota monipuolista, koulujen toimintakulttuuria kehittävää ja oppilaslähtöistä pedagogiikkaa tukevaa taiteidenvälistä harrastetuntitoimintaa kahdella kielellä kaikille Sipoon kunnan perusopetuksen oppilaille.

Harrastetunnit järjestetään Opetus- ja kulttuuriministeriön keväällä 2016 toteuttaman valtakunnallisen oppilaiden harrastetuntikyselyn pohjalta. Lukuvuonna 2016-2017 PopUpSipoo-hankkeen harrastetunteja on ollut tarjolla **elokuvassa, kuvassa ja mediassa, musiikissa (poplaulu, piano, musiikkiteknologia, bändi), tanssissa, animaatiossa ja parkourissa**. Lisäksi yhteistyössä paikallisen lastenkulttuurikeskus Lilla Villanin kanssa on toteutettu **maalauksetyöpajoja** sekä arkkitehtuurikoulu Arkin kanssa **arkkitehtuurityöpajoja**. Lukuvuonna 2016-2017 harrastetunteja tulee toteutumaan n. **1400** ryhmätuntia. Viikottaisia harrastetunteja koko lukuvuonna on 30 viikkotuntia: syyslukukaudella 14 ja kevätlukukaudella 16 viikkotuntia. Harrastetunneista peritään **lukukausimaksua 60e**/lukukausi (120e/lukuvuosi). Osallistujamaksulla on pyritty sitouttamaan lapsia ja nuoria toimintaan sekä turvaamaan harrastetuntien järjestäminen myös hankerahoituksen päättyttyä. Ryhmäkoko harrastetunneilla on keskimäärin **7,4 oppilasta/ryhmä** ja keskimääräinen **tuntikustannus 60e**.

Lukuvuonna 2016-2017 toimintaan on ilmoittautunut n. 260 oppilasta. Sipoossa 20.9.2016 on yhteensä 2504 1.-9.- vuosikurssin oppilasta eli toiminta tavoittaa tällä hetkellä yli 10% perusopetuksen oppilaista. Näiden 260 toimintaan ilmoittautuneen oppilaan lisäksi toiminta tavoittaa lukuvuonna 2016-2017 noin 688 lasta ja nuorta erilaisten osana koulupäivää toteutettavien projektien kautta.

Tavoitteena on ollut löytää yhteistyömahdollisuuksia, jotka voisivat tukea koulujen toimintakulttuuria sekä myös tuoda toimintaa tutuksi oppilaille sekä opettajille. Tammi-helmikuussa 2017 Sipoonjoen koulun kaikki 9.luokkalaiset (83 oppilasta, yhteensä 60 tuntia) osallistuivat Forum-teatteri- draamatyöpajoihin, joissa osana luokkien yhteiskunnallisen vaikuttamisen teemaprojektia PopUpSipoo- hankkeen draamapedagogi toimi yhteistyössä koulun äidinkielen, uskonnon ja historian opettajien kanssa. Muita tulevia työpajoja keväällä 2017 ovat mediakasvatusseura Metka ry:n kanssa tehtävä elokuvayhteistyö Sipoonjoen 8.luokkalaisten oppilaiden kanssa sekä Hyvän Mielen-työpaja, jossa Sipoon kunnan oppilashuolto, koulu- ja opiskelijapsykologi sekä musiikkidraamapedagogi pyrkivät tavoittamaan Nikkilän Sydämen yläkoululaisia oppilaita, joiden hyvinvointia voitaisiin tukea

musiikin ja draaman avulla. Toukokuussa 2017 järjestetään Nikkilän Sydämen yläkoululaisten musiikin ryhmille beatboxaus-työpajat, joihin voivat osallistua myös muiden koulujen musiikin ryhmät etäyhteyden kautta. Digitaalista oppimisalustaa pilotoidaan keväällä 2017 musiikinopetuksessa myös pianonsoitossa, jossa yhteistyössä musiikin etäopetusta järjestävän Tampereen Suzukikoulun kanssa toteutetaan pilotti soitonopetuksesta etä/lähiopetuksena.

Harrastetunneille ilmoittautuminen on järjestetty **Wilman kautta**. Wilmaan on rakennettu toiminnalle oma ”PopUp-koulu”, jonka kautta ollaan yhteydessä vanhempiin ja oppilaisiin. Tietoa hankkeesta ja harrastetunneista on jaettu myös esittein sekä hankkeen nettisivuilla (www.popupsipoo.org) sekä facebookissa (Popupsipoo).

Syksyllä 2016 toimintaa on tarjottu Etelä-Sipoon keskuksessa Söderkullassa, Sipoonlahden koulukeskuksessa (tavoittaa lisäksi läheisen Söderkulla skolan oppilaat) sekä Pohjois-Sipoon keskuksessa Nikkilässä, Jokipuiston alakoulussa sekä Nikkilän Sydämen koulukeskuksessa (tavoittaa lisäksi Kyrkoby skolan sekä Leppätien ja Lukkarin alakoulut). Nikkilän Sydämen koulukeskuksessa opiskelevat Kungsvägen skolan ja Sipoonjoen yläkoulujen oppilaat.

Keväällä 2017 toimintaa laajennetaan koko Sipoon kunnan alueelle, tavoitteena saada jokaiselle koululle vähintään yksi harrastetunti viikossa.

Vanhempien palaute kohtuullisista maksuista ja kouluilla järjestettävästä toiminnasta on ollut kiittävää. Monet vanhemmat ovat kertoneet kouluilla tapahtuvien harrastusmahdollisuuksien olevan ainoa vaihtoehto lasten harrastuksille, koska välimatkat ovat pitkiä ja lasten harrastuksiin kyyditseminen ei ole mahdollista. Harrastetuntien siirtyminen illoista osaksi iltapäivää on myös saanut vanhemmilta positiivista palautetta. Lapsille harrastetuntien on nähty antavan positiivisen laajentuneen sosiaalisen vertaisyhteisön, joka tukee lasten viihtymistä ja hyvinvointia kouluissa. Harrasteryhmät ovat vierailleet esityksin paikallisissa päiväkodeissa ja koulujen juhlissa ja esitysten ja vierailujen on koettu rikastuttaneen paikallisten päiväkotien ja koulujen toimintaa.

Toukokuuksi 2017 suunnitellaan isompaa PopUp-tapahtumaa sekä konserttiesiintymiä myös paikallisissa palvelutaloissa ja vanhainkodeissa. Palautetta toiminnasta kerätään oppilailta ja vanhemmilta palautetta kevään 2017 aikana, jotta tulevaisuuden toimintaa voidaan vielä paremmin kehittää vastaamaan lasten ja perheiden tarpeita. Tämän lisäksi jo nykyisiä tilannetta ja harrastamismahdollisuuksia Sipoossa pyritään kartoittamaan oppilaille ja vanhemmille suunnatulla kyselyllä. Kyselyllä halutaan erityisesti selvittää lasten ja nuorten ja heidän vanhempiansa näkemyksiä siitä, minkälaisia haasteita harrastamiselle nykyisellään on ja miten toimintaa voitaisiin kehittää tulevaisuudessa. Erityisesti koulukyytien vaikutuksista harrastamiseen kaivataan lisää tietoa.

Syksyllä harrastetunteja osaksi koulupäivää

Toimintaa aletaan syksyllä 2017 kehittää myös tuomalla harrastetunteja osaksi koulupäivää. Tästä toiminnasta on hyviä kokemuksia Sipoonlahden koululla, joka oli vuosina 2002-2005 osana Mukava-hanketta, jossa harrastus-, aamu- ja iltapäiväkerhojen toimintaa nivottiin yhteen koulupäivän kanssa. Tulevaisuuden kehittämiskohteita ovat myös yhteistyön ja verkostojen kehittäminen paikallisten toimijoiden kanssa. Toiminnasta tiedottamista pyritään parantamaan ja yhteistyömuotoja koulujen kanssa kehitetään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN 978-952-263-456-6 (PDF)

ISSN 1799-0351 (PDF)